

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Pigtraad-Gestapofangen

Nr. 1
Februar
1993

Forsiden tolker vore ønsker for 1993

Kammeraternes Hjælpefond

Stiftet 1945

Henvendelse om hjælp i henhold til fondens fundats rettes til kontorchef, cand.jur. Hans Andersen, Sløssevej 19, 4894 Øster Ulslev. 53 86 55 59.

Henvendelse ang. feriehjemmet på Kegnæs rettes til overlærer Preben Feddersen, 5874 Lundeberg, Hesselager. 62 25 14 77. (Der er 7 senge). Feriehomeets adresse er: Flejmosen 4, Østerby, 6470 Syd-Als, Als. 74 40 53 42.

Tilsynsførende: Ejler Mortensen, Nørregade 6, 6440 Augustenborg, tlf. 74 47 17 04.

Medlemmer: Iflg. fundatsen paragraf 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre.

På fondens møde den 24. september 1977 besluttedes det, at fondens virksomhed især skulle samles om at videreføre feriehjemmet på Kegnæs, at videreføre bladet »Pigtraad« og at søge sikret, at 4. maj fortsat højtideligholdes i Ryvangen.

Forretningsudvalget:

Formand: Kontorchef, cand. jur. Hans Andersen.

Sløssevej 19, 4894 Øster Ulslev. Tlf. 53 86 55 59.

Næstformand: Civilingeniør Mogens Dyre,

Kærvej 14, 6400 Sønderborg. Tlf. 74 42 86 26.

Kasserer: Skræddermester Povl Brandt, Glerupvej 19, 2610 Rødovre. Tlf. 42 91 13 72. Giro 1000 780.

Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Chr. Winthers Vej 1, 8600 Silkeborg. Tlf. 86 81 07 09. Giro 1000 780.

Overlærer Preben Feddersen, Caroline Amalievej 11, Lundeberg, 5874 Hesselager. Tlf. 62 25 14 77.

Den øvrige bestyrelse består af:

Kontorchef Niels Christian Andersen
Volmersvej 5, 6330 Padborg
Tlf. 74 67 31 53

Sektionschef Hans Bøjlund
Påbyvej 36, 6000 Kolding
Tlf. 75 56 90 49

Direktør G. Jespersen
Gullestrupvej 7, 7400 Herning
Tlf. 97 12 11 84

Direktør Bernth Johannesson
Jacobys Allé 16, 2. th.,
1806 Frederiksberg C
Tlf. 31 31 86 86
Sommer 42 30 64 58

Læge Axel Jørgensen
Duebrodrevej 14, 9000 Aalborg
Tlf. 98 10 15 80

Oberst K. Kjeldsen
Tingagerhjemmet, 5750 Ringe
Tlf. 62 62 31 63

Tandtekniker Leo Kæraa
Dalsvinget 1, 8270 Højbjerg
Tlf. 86 27 04 28

Herreekviperingshandler
Carl Otto Larsen,
Lærkevej 6, 6440 Augustenborg,
Tlf. 74 47 11 60

General Fl. B. Larsen
Lundsgårdsvej 16, 4180 Sorø
Tlf. 53 63 59 20

Forvalter Axel Lauritzen
Lundtofteparken 42, 2. tv., 2800 Lyngby
Tlf. 42 88 12 42

Overbetjent Ejler Mortensen
Nørregade 6, 6440 Augustenborg
Tlf. 74 47 17 04

Redaktør Johs. Rasmussen
Ømkulevej 9, 7100 Vejle
Tlf. 75 82 65 72

Provst Poul Riis
Hostrupsgade 9, 4200 Slagelse
Tlf. 53 53 35 34

Maskinmester H.P. Skjoldborg
Skovbrinken 9, 6400 Sønderborg
Tlf. 74 42 57 07

Fhv. bestyrer
Solveig Skjøtt
Dalsø Park 128, 3500 Lille Værlose
Tlf. 42 48 56 74

Bladet

Pigtraad- Gestapofangen

ABONNEMENT, BLADREGNSKAB OG ANNONCER

Jens Erik Finderup
Gadstrupparken 3
4621 Gadstrup
42 39 09 91
Giro 9 31 54 54

Årsabonnement 80.- kr.
Udenfor Skandinavien betales
et portotillæg på 80.- kr.

Eventuelle fejl i besørgelsen af
bladet rettes hurtigst muligt
ved henvendelse til udleverings-
postkontoret.

REDAKTION

Johs. Fosmark
(ansvarshavende)
Chr. Winthers Vej 1
8600 Silkeborg
86 81 07 09

Kaj Christensen
Præstegårdsvænget 16
5210 Odense NV
66 13 80 10

TRYK

Fjerritslev Avis Offset

INDE I BLADET:

Nytårstid er nostalgien paradis	3
Det årlige repræsentant- skabsmøde og årsmødet	4
Bernadottegården i Roskilde	5
Runde dage	6
Museum for jydsk modstand indviet i Silkeborg	9
Hjemtransport af syge politifolk	11
Foreningerne	13
Mindeord	17
Bøger	19

Fangesammenslutningens Rekreatjonsfond

Fonden, der er stiftet af SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45, yder støtte til rekreatjonsophold for tidligere fanger og andre invaliderede fra frihedskampen.

Ansøgningskema kan rekvireres hos formanden: Jakob Jensen, Højager 12, 3230 Græsted, eller i de enkelte foreninger. Der kan bevilges støtte på indtil 75 pct. af rekreatjonsopholdets samlede pris, dog max. kr. 4.000.

Der ydes støtte til ophold på egentlige rekreatjons hjem, kuranstalter, sanatorier etc. Til ophold af mere feriemæssig karakter kan der ikke bevilges støtte.

Ansøgningskemaet skal ved indsendelsen være udfyldt således, at samtlige spørgsmål er besvaret. Den i skemaet nævnte dokumentation skal være bilagt. Originale bilag vil blive returneret sammen med besvarelsen.

Da bevilgede beløb ikke kan udbetales til ansøgeren, men kun til rekreatjonsopholdets arrangør, må skemaet indsendes i så god tid, at svaret kan være fremme, inden betaling for opholdet skal finde sted. Det må påregnes, at behandlingen af ansøgninger i fondens bestyrelse tager omkring 14 dage.

Neuengamme Foreningens Rekreatjons- & Hjælpekasse til fordel for Frihedskampens Ofre

Adresse: c/o Frihedsfondens kontor, Æbeløgade 1, 2100 København Ø.

Midlerne fra salg af frimærker med overpris, til fordel for frihedskampens ofre og deres minde, udgivet i anledning af 40 års dagen - 4. maj 1985, uddeles til rekreatjons formål eller -hjælp i særlige trangstilfælde. Beløb kan søges af danske statsborgere, der er - eller vil kunne anderkendes - i henhold til lov om erstatning til besættelsestidens ofre § 1a.

Anmodning om ansøgningskema sendes til ovenstående adresse.

De følgende numre af vort
blad udkommer 1/4 og 15/6
1993. Stof må være redaktio-
nen i hænde senest en måned
før.

Pigtraad - Gestapofangen

NR. 1

FEBRUAR 1993

48. ÅRGANG

Organ for Kammeraternes Hjælpesfond og Sammenslutningen af danske fanger fra Frihedskampen 1940-45

Buchenwald-klubben · Dachau-klubben · Landsforeningen Erhvervshæmmede fra Frihedskampen
Landsforeningen Gestapo-Fangerne · Foreningen af Gestapofanger fra besættelsen · Hannover-Stöcken-gruppen
Horserød-Foreningen · Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme
Ravensbrück-gruppen · Sachsenhausen-foreningen · Stutthof-foreningen · Theresienstadt-foreningen

Nytårstid er nostalgis Paradis

Ved indgangen til det nye år er der en udbredt tendens til at gøre status. I butikkerne foretager man optælling af varelagrene, og i en række tilfælde vil det være så stort et arbejde, at butikken er lukket i nogle dage. I andre tilfælde klarer man situationen ved overarbejde.

I foreningslivet ser man i bestyrelserne tilbage på det svundne år og stiller spørgsmålene: Har vi gjort nok for at fastholde medlemmerne? Måske har man en drøm om at udvide medlemsflokket. Har foreningen kræfter og mod til at gøre en øget indsats?

Er man inde i en opgangsperiode, er der nok nogle i foreningen, der synes, at nu kan man jo blot hvile på laurbærerne, og så er det, at man analyserer bagud, altså til tiden, der er gået.

Er nostalgi sekundastof

Ved et møde i bladudvalget for vort blad, drøftede man bl.a. bladets linje; et af medlemmerne vrængede ordet: Nostalgi. Det var blot et eneste ord, og der fulgte ingen kommentarer, men tonen angav ret tydeligt, at den, der sagde det, ønskede at stemple tilbageskuende stof som sekundastof.

Vore 12 foreninger for tidligere fanger hos Gestapo under okkupationen har navne efter de lejre, hvor de sad indespærrede, og når de samles, er det jo de fælles oplevelser, der fortæller om det kammeratskab, der opstod for nu en del år siden. Deres samtalestof er i høj grad nostalgi, og af stor værdi.

Efterhånden har en del af mine fangekammerater nedskrevet deres levnedsløb. I nogle tilfælde fylder beskrivelsen af frihedskampen med efterfølgende indespærring og deportation hele bogen. I andre tilfælde er også andre oplevelser

taget med, men hele vejen gælder det jo, at det er betragtninger af det forbigangne.

Hvorfor de skriver? For at give børnene og børnebørnene en skildring af, hvad familiefaderen har oplevet. Der sker jo ofte det, at når en dreng eller pige kommer i en vis alder, spørger de ud om deres rødder, og så har det en ret stor betydning, at der foreligger skrevne kilder.

bl.a. også, hvordan dronningen fejrede sølvbryllup. Hun havde jo lov til at gøre gældende, at sølvbryllup er en personlig og privat sag, men dronningen handlede ud fra den tankegang, at alle danskere skulle glædes over begivenheden. Dagblade har også gentaget glæden over EF-afstemningen. Også et stykke nostalgi i dag.

mod pessimisterne har det omvendt. Det er jo derfor, vi taler om to slags mennesker.

I denne artikel har jeg faktisk oversat ordet nostalgi til ordet historisk, men pludselig under skrivearbejdet, kom jeg i tvivl om, hvorvidt jeg havde givet mig selv en større frihed end saglige krav gør gældende. Jeg spurgte derfor telefonisk en særligt sprogekundig, men han sagde, at det kunne man godt. Måske var ordet behæftet med følelser. Vi var enige om, at ordet ikke rigtig blev brugt for f.eks. 70 år siden, mens det i dag er et af de ofte brugte ord.

Nu er det ikke alle, der værdsetter det nostalgiske. Ved arbejdet med denne artikel dukker erindringen op om en oplevelse i Sønderjylland.

Her lever vi i nu-et

Jeg skulle til begravelse. Det var ejeren af en gammel sønderjysk gård, der skulle stedes til hvile. Jeg ville godt sige nogle mindeord ved kisten, og brugte derfor ret megen tid på at notere, hvad jeg fandt frem til. Ved sammenkomsten bag efter sagde jeg til den ene af sønnerne, at jeg godt ville manskriske, hvad jeg havde sagt, så han kunne få et eksemplar af talen. Jeg spurgte, om han var interesseret. Hertil svarede han: »Nej. Her lever vi i nuet«.

Efter den tid har jeg gjort mig klart, at sønnen ikke er ene om dette synspunkt.

Det er fristende som afslutning på disse betragtninger at tilføje, at livet bliver rigere, hvis man dyrker både nostalgien og nuet. Det er jo vitterligt, at mange af døgnets oplevelser forstår man bedre, når man i sin begrebsverden har nuet, suppleret med nostalgien.

En sådan bog kan ligge på bogreolen i lange tider, men en skønne dag er den kær læsning for de unge i familien eller slægten. Selvfølgelig skal ingen tvinge nogen til at læse. Det vil heller ikke være aktuelt.

Næppe er julen ovre, før dagbladene begynder med nytårsstoffet, og det gælder jo alle dagbladene, at de gerne bringer oversigtsstof om de begivenheder, der foregik i 1992, altså nostalgi, og jeg har ikke i noget blad kunnet finde læserindslag, der protesterede mod denne form for journalistik. De konstaterer med stolthed, at året 1992 23 gange gav os guld ved OL, VM og EM. Hurtigt kan man jo tilføje, at det blev fodboldheltenes EM-titel, der overstrålede alt andet.

Man noterer: Guld som verdensmestre i bueskydning, cykling, kano, roning, sejlsport, sportsdans og sportsdykning. Desuden fik vi en lang række europamestre.

Ved nytårstide repeteredes

Ser vi på det, som børnene lærer i skolerne, er historien om, hvordan vi fik vort flag det, som de alle griber. Historien har vi fra Saxo, der var kongens sekretær, og han fortæller jo historien så levende, at vi er sikre på, at han var selv tilstede, da underet skete. Den er jo i dag folkeejede, så enhver der kalder sig dansk føler, at de ejer den - men den er jo nostalgi.

Ser vi på det dansk-tyske forhold, springer det i øjnene, at tyskerne i en årrække gjorde meget for at udrydde det danske sprog i Sønderjylland. De brugte metoder som alle danske husker, og begivenhederne bevirker, at det er så uendelig vanskeligt i dag at opbygge et tillidsforhold til vor sydlige nabo.

Mange skribenter hævder, at man bedre husker de glædelige begivenheder end de triste. Dette er måske rigtigt, men for mig selv gælder det, at jeg ønsker begge dele ind i erindringsbilledet.

Forøvrigt mener jeg, at optimisterne kun erindrings og noterer sig de lyse oplevelser, hvori-

Det årlige repræsentantskabsmøde og årsmødet

Repræsentantskabsmødet lørdag den 7. november blev ledet af Else Drejer, der også i år er blevet valgt til dirigent.

Formandens beretning blev indledt med mindeord over afdøde kammerater. Frode Greve Rasmussen nævnte særligt Sjællandsafdelingens store tab ved Jens Thomsens død.

Derefter omtalte formanden den store aktivitet i de tre afdelinger og i landsforeningen. Bl.a. nævntes mindehøjtideligheden i Mindelunden juleaften, Landsstævnet, udlansture, og ikke mindst kontakten til syge kammerater på de to Bernadottegårde. Frode Greve Rasmussen takkede for det gode arbejde, der blev udført. Beretningen blev kort suppleret med referat af arbejdet i Sammenslutningen.

Regnskab og et uændret kontingent gav ikke anledning til bemærkninger.

Der var ikke indkommet forslag, men under dette punkt blev behandlet og godkendt et fortolkningsbidrag til lovene udarbejdet af landsstyrelsen.

Formanden blev uden modkandidat og med akklamation genvalgt.

Til landsstyrelsen blev valgt Else Bentzen, Jens Erik Fjellerup og Kaj Grundahl.

Revisorerne blev genvalgt, men en ny revisorsuppleant måtte der til. Det blev Karna Jensen, Randers.

En stille og hurtig afvikling af repræsentantskabsmødet var overstået, og man kunne fortsætte med den muntre del af arrangementet.

I efterårsweekenden 7. - 8. november 1992, afvikledes Landsforening Gestapofangerne deres årlige repræsentantskabsmøde, på hotel Grenå Trekanten. Århus afd. stod for arrangementet.

Som sædvanlig havde mange af medlemmerne sluttet op omkring årsmødet, som jo er blevet en kærkommen lejlighed til at træffe gamle venner, og samtidig støtte foreningens arbejde.

Hotellet var fuldt belagt. Mange fra Sjælland var allerede ankommet fredag aften, og nogle rejste først mandag. Ca. 50 deltagere deltog i arrangementet.

Repræsentantskabsmødet startede lørdag kl. 15.00.

Efter mødet hyggede man sig til middagen kl. 19.00.

Under middagen blev vi underholdt af musiker Jørgen Bakmann, der spillede gamle melodier og sange, som vi ivrigt sang med på. Efter en meget lækker middag spillede der op til dans, og mange fik sig en stille vals. Det blev meget sent, inden de sidste gæster gik til ro.

Søndag morgen efter morgenmaden, havde landstyrelsen et møde, hvor man konstituerede sig.

Boe Rugård var på pletten kl. 10.00 med sin bus. Frode Greve Rasmussen havde arrangeret en meget interessant tur ud i omegnen, og han guidede os igennem et historisk og naturrigt foredrag. Især det historiske var bygget på episoder fra krigens tid og fra egnene, vi kørte igennem.

Højdepunktet var kransedlægningen på skovkirkegården Skipperhoved.

I skoven ved kirkegården, havde Frode aftalt at mødes med tidligere modstandsfolk fra området, og sammen fulgtes vi til Johannes Gravers grav.

Johannes Graver blev mindet

Johannes Graver kom til Fjellerup som hjælpepræst, kort tid efter at militæret blev frigivet efter den 29. august 1943.

Graver var i studietiden meget aktiv inden for Akademisk skyttekorps. Men han må jo også have haft tid til at passe sine studier, for han opnåede at få universitetets guldmedalje.

Da Graver var færdig med sit teologiske studium, kom han ind til livgarden, men han nåede ikke at aftjene sin værnepligt.

Efter Johannes Graver havde været hjælpepræst en tid, sendte provsten bud efter ham.

Det var ikke det tjenstlige, provst Hein ville tale med ham om. Nej, det var udbygningen af modstandsbevægelsen på Djursland. Provst Hein var leder af modstandsbevægelsen i Grenå, til han måtte gå under jorden.

Graver fik efterhånden oprettet 3 grupper på Norddjursland, området gik helt ud til Randers Fjord.

I november 1945 blev Johannes Graver gift med Klara Juul, datter af hofjægermester Juul Mejlgård. Klaras brudekjole var syet af stof fra en faldskærm.

Graver forlangte meget af sine folk, selvom han selv var meget beskeden, beskedenheden kan man næsten se på hans gravsted.

På kirkegården Skipperhoved lagde major Frede Briksby kransen, og han udtalte:

På vegne af landsforeningen Gestapofangerne er det mig en personlig ære at lægge denne mindekrans på officerskammeraten Johannes Gravers grav. Hilsenen er fra dine kammerater i modstandsbevægelsen på Norddjurs, samt vore lokale foreninger i Randers, Århus og på Sjælland.

Efter krigen traf jeg Gravers, som havde mulighed for gennem modstandsbevægelsens officerkursus, at kunne blive fast officer. Johannes valgte teologien som sin livsgerning. Men da hæren manglede officerer, blev der oprettet løjnant- og kaptajnkurser på hærens brevscole.

Gennem denne uddannelse skabtes der egnede office-

Billederne er fra kransedlægning på Skipperhoved kirkegård. Major Frede Breksby lægger kransen. Som fanebærere Kristian Sørensen, Axel Lauritzen og Hans Ebbe. (Foto: Kaj Scack Grundahl, Greve)

rer, som der var mangel på efter krigen.

Gravers og jeg mødtes på disse kurser for at gennemføre den teoretiske eksamen, der jo medførte, at Gravers med mellemrum fik tjeneste som feltpræst. Jeg husker ham, som den friske, energiske og gode kammerat.

Æret være hans minde.

Efter kransenedlægningen returnerede vi til hotel Grenå, hvor frokosten ventede. Med som gæster havde vi tidligere modstandsfolk fra Norddjurs. Albert Jensen med frue og Børge Rasmussen med frue.

Vi tog hjertelig afsked med Boe, som kørte den pragtfulde tur for os. Vejret havde været med os. Vi havde haft fint solskin fra en blå himmel, og efterårets gyldne farver havde sendt os en varm hilsen.

Frode Greve Rasmussen kunne efter frokosten afslutte et meget vellykket årsmøde.

*Med venlig hilsen
Edith Johansen*

Efterlysning

»Politihistorisk Selskab« Besættelsestidssamlingen, søger oplysninger om to københavnske fængselsbetjente, Oluf Marius Koch (død 1971) og Hans Marius Jensen (død 1986), der den 19. september 1944 deporteredes til Tyskland sammen med de danske politifolk.

Fængselsbetjentene var dengang tjenestgørende ved Nytorvs Arrest.

Enhver oplysning om de pgl. har interesse.

Endvidere søges oplysninger om politimodstandsmanden: Reservebetjent Poul Erik Astrup, f.d. 1. april 1917, tjenestgørende ved Københavns politi, station 1, der den 29. januar 1944 anholdtes af Gestapo f. illegal virksomhed. Astrup døde den 14. november 1944 i Neuengammes arbejdslejr i Husum - efter mishandling af »Kapo Frantz«.

Man har ingen oplysninger om Astrups illegale arbejde, eller hvorledes han blev anholdt.

E.B.

Bernadottegården i Roskilde

På en smuk sydvendt skråning i Roskildes nordlige del ligger Bernadottegården med udsigt til den gamle by og dens domkirke.

I denne artikel vil vi fortælle om Bernadottegårdens tilblivelse og om det liv, der udfolder sig for blandt andre ca. 30 gamle modstandsfolk og tidligere KZ-fanger.

I årene efter befrielsen modnedes tanken hos flere tidl. modstandsfolk om at bygge et hjem for gamle kammerater, som nu, præget af deres oplevelser, trængte til et trygt sted, hvor de kunne leve deres sidste år, og hvor man kunne give dem en kærlig hjælp og behandling.

»De erhvervshæmmede fra Frihedskampen« begyndte at undersøge mulighederne herfor; men de praktiske og økonomiske vanskeligheder var store - for store til, at de kunne magte opgaven alene.

De overdrog derfor opgaven til den nyoprettede Fangesammenslutning, som nedsatte et plejehjemsudvalg, hvis første opgave blev at finde en egnet byggegrund. Allerede i efteråret 1968 beså man Ibsgårdens jorder i Roskilde for at udpege en grund, som Roskilde kommune ville forære til plejehjemmet. Udvalget studerede plejehjem og på flere møder drøftede man de indhøstede erfaringer, som arkitekt Børge Andresen søgte at give konkret form i et første skitseprojekt, som blev forelagt i foråret 1969.

Barnet skulle have et navn

Nu skulle barnet have et navn. På et bestyrelsesmøde i Fangesammenslutningen blev man enige om, at det nye plejehjem skulle have navnet »Bernadottegården«. Navnet blev valgt som en hyldest og en tak til den svenske Grev Folke Bernadotte, som med sin redningsaktion i krigens sidste måneder var med til at redde mange tusinde danske og norske fanger hjem fra de tyske koncentrationslejre.

Selvom man havde fået byggegrunden foræret, skulle der bruges mange penge. I 1970 stiftedes på Frihedsmuseet i København »Bernadot-

tefonden«. Prins Georg påtog sig hvervet som formand og Dronning Ingrid, som er af Bernadotteslægten, indvilligede i at være protektor for fonden.

Der blev organiseret en landsindsamling og det lykkedes bestyrelsen at få tilladelse til en ekstra trækning i klasselotteriet, hvis hele indtægt skulle tilfalde Bernadottefonden, ligesom forskellige donatorer hver gav 25.000 kr. for at navngive et mindeværelse. På den måde kom man til at råde over en kapital på ialt 4.654.000 kr. Bernadottefonden kunne derpå give tilsagn om at ville støtte opførelsen af to plejehjem - Bernadottegården i Roskilde og Bernadottegården i Hadsund.

Der blev nu nedsat et byggeudvalg, og året efter, i 1969, kunne man stifte »Den selvejende institution Bernadottegården i Roskilde«. I dens bestyrelse var der repræsentanter for Frihedskampens Vete-reaner, Sammenslutningen af Danske Fanger fra Frihedskampen 1940-45 og Roskilde kommune.

Børge Andresen og Hemming Theisen valgt som arkitekter

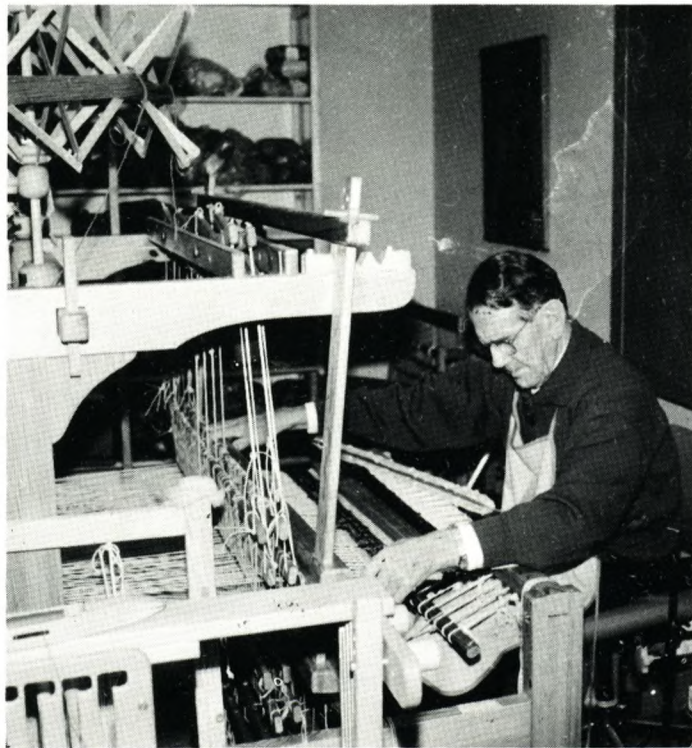
Arkitekterne Børge Andresen og Hemming Theisen, begge tidligere fanger, blev valgt til at tegne Bernadottegården. Men inden man kunne tage det første spadestik, måtte man gennem skitseprojekter og vanskelige forhandlinger mellem det nedsatte byggeudvalg og Roskilde kommune.

På et tidspunkt (1970), hvor det så mest sort ud, fik man den tidligere modstandsmand, Frands Fridberg, til at indgå i byggeudvalget som formand med det kommissorium at aflevere et nøglefærdigt projekt, ligesom byggeudvalget skulle ansætte den første forstander.

Det var et godt valg. Frands Fridberg fik tingene til at falde på plads. Han var kompetent og fremsynet og kunne formidle samarbejde mellem de stridende parter.

Da Roskilde kommune på dette tidspunkt overvejede at bygge et kommunalt plejehjem på en nabogrund, foreslog Frands Fridberg kommunen, at man indgik i et samar-

fortsætter side 10

Fra beskæftigelsesværkstedet

Ved
**P. Feddersen,
Lundeborg**

5874 Hesselager,
tlf. 62-25 14 77

Vagn Jacobsen, Ibæk Strandvej 88, 7100 Vejle, 75 år d. 15. februar.

Oskar Verner, »Ringbo«, Granvej, 2880 Bagsværd, 80 år den 16. februar.

Gerner Christensen, Fynsgade 40, 7200 Grindsted, 70 år den 16. februar.

Ellen Agnete Gleise, Boholtevej 3, 4600 Køge, 75 år d. 18. februar.

Leif Holkvad, Aksel Møllers Have 11, 2000 København F., 75 år den 27. februar.

Inger Rasmussen, Vibygade 4, 2000 København F., 90 år den 13. marts.

Axel Villadsen, Digevej 6, 2670 Greve Strand, 80 år den 14. marts.

Ejvind Petersen, Fjordsgade 2 C, 8700 Horsens, 75 år den 18. marts.

Erik Borkmann, Herningvej 213, 9229 Aalborg Ø, 70 år den 19. marts.

Ester Holkvad, Aksel Møllers Have 11, 2000 København F., 75 år den 19. marts.

Inger Lohmann, Finsensvej 13 B, 2000 Frederiksberg, 75 år den 19. marts.

Max Taubert, Islevbrovej 21 B, 1. th. 2610 Rødovre (Buchenwald), 75 år den 24. marts.

Carlo E. Hansen, Randersvej 518, 8380 Trige, 70 år den 21. marts.

Georg Larsen, Frederikssundsvej 203, 2700 Brønshøj, 85 år den 23. marts.

P.A. Petersen, Lucernevej 121, 2610 Rødovre, 85 år den 23. marts.

Niels Gravengaard, Randalsvej 4, 7000 Fredericia, (Dachau 141.591) 75 år den 24. marts.

Jens Chr. Christensen, 1 Long Meadow Drive, Lacedy, Grimsby, England, 75 år den 25. marts.

Arnold O. Jørgensen, Godthåbsvej 190 2 tv. 2720 Vanløse, (Buchenwald), 75 år den 26. marts.

Niels A. Sørensen, Volderslevvej 36, 5260 Odense S, (Neuengamme 60.895), 80 år den 28. marts.

Harald Nielsen, Kornblomstvej 35, 9000 Aalborg, 80 år den 28. marts.

Ingemann Høj Feltner, Skovløbervangen 33A, 3500 Værløse (Buchenwald), 75 år den 29. marts.

Gregers Panum, Glimvej 34, 2650 Hvidovre (Buchenwald), 75 år den 30. marts.

Inge Johansson, Kastrupvej 316, 1. tv. 2770 Kastrup, 65 år den 30. marts.

K. Hald Jørgensen, Kildebrønde Landevej 13, 2670 Greve Strand, (Buchenwald), 75 år den 31. marts.

Inger Boye, Søholtalle 4, 8600 Silkeborg, 80 år den 31. marts.

Knud Dalgård, Tværgade 107, 8340 Malling, 70 år den 2. april.

Villiam Vilain, Vesterbro 76, 5000 Odense C, 70 år den 3. april.

Kaj Christensen, Teglværks Alle 3, 9000 Aalborg, 70 år den 6. april.

Asmus Dahl, Østerbrogade 57 a Q, 2100 København Ø, 80 år den 8. april.

J.A. Christensen, Havelundsvej 27, 9830 Taars, 75 år den 9. april.

Villy Andersen, Runddyssen 221, 9230 Svenstrup, 70 år den 10. april.

Lis Larsen, Fligen 8, 9970 Strandby, 70 år den 10. april.

Ann Thomsen, Uttrupvej 16, 9400 Nørresundby, 70 år den 11. april.

Gudmund Willumsen, Elmevej 25, 4000 Roskilde, 75 år den 11. april.

Svend Lau Jeppesen, Cinholt-parken 26, 9560 Hadsund, 75 år den 11. april.

Ingemann Jørgensen, Peder Lykkesvej 56, 3. th. 2300 København S, (Buchenwald), 80 år den 12. april.

Erik Rye Larsen, Valdemarsgade 40, 5700 Svendborg, (Buchenwald), 75 år den 13. april.

Axel Lauritzen, Lundtofteparken 42, 2800 Lyngby, (Neuengamme 66.995) 80 år den 13. april.

Ernst C. J. Larsen, Englandsvej 54, 2300 København S, 80 år den 13. april.

Børge E. Rørvang, Grønlandsvej 12, 8800 Viborg, 70 år den 13. april.

Emil A. Burmeister, Lundebjerg 49 st., 2740 Skovlunde, 75 år den 14. april.

Jens Aksel Christiansen, Have-lundsvej 27, 9830 Taars, 75 år den 15. april.

Sv. Aage Holm Sørensen, Malaga, Spanien, 80 år den 15. april.

Ejvind Olesen, Galgetoft 47, 6630 Rødding, (Buchenwald) 75 år den 16. april.

Svend Aage Jørgensen, Nørrebrogade 29, 7000 Fredericia, 80 år den 16. april.

Robert Andersen, Isgårdsvej 21, 5000 Odense C, (Sachsenhausen 74 334) 75 år den 17. april.

Viggo Bruun Petersen, Kogtved-høj 5, 5700 Svendborg, 75 år den 17. april.

Arne Bach, Cord Adellersgade 4, 9000 Aalborg, 70 år den 17. april.

Ib Bentzen, Sandkrogen 58, 2880 Bagsværd, 80 år den 17. april.

Jytte Gajhede, Vejlands Alle 95, 2300 København S, 70 år den 19. april.

Helene Madsen, Skovhaven 70, 5320 Agedrup, 65 år den 20. april.

Otto Hansen, »Stop«, P. Skramsgade 35, 9000 Aalborg, 75 år den 20. april.

Helge M. Jørgensen, Sdr. Vilstrupvej 100, 6000 Kolding, 75 år den 21. april.

S.E. Dons, Prangervej 36, 7000 Fredericia, (Neuengamme) 75 år den 21. april.

Kai Koch, Ny Vordingborgvej 19, 4771 Kalvehave, 75 år den 21. april.

Jan Jankowski, Strandvejen 35, 5700 Svendborg, 70 år den 23. april.

Mogens Dyre, Kærvej 14, 6400 Sønderborg, (Neuengamme 69 133), 75 år den 23. april.

Axel Topp, Grønnevej 278, 2830 Virum, 70 år den 23. april.

Kristian Kirkegård Pedersen, Krostræde 1, 2300 København S., 85 år den 24. april.

Elena Hougård, Huslodsvej 49, 7000 Fredericia, 70 år den 24. april.

Helge B. Højmann Hansen, Abrikosvej 68, 4700 Næstved, (Buchenwald) 75 år den 25. april.

Albert Rasmussen, Adelgade 1, 8900 Randers, (Sachsenhausen 75 106), 75 år den 26. april.

Kjeld Lerchenfeldt Jensen, Svends Alle 55 A, 2800 Lyngby (Buchenwald), 75 år den 28. april.

Frits Hansen, Hovedgaden 35, Præstbro, 9330 Dronninglund, 70 år den 28. april.

Hemming Theisen, Pileallé 7E st., 2000 Frederiksberg (Neuengamme 68 378) 85 år den 29. april.

Forsinket fødselsdags-hilsen:

Tove Andresen, Egehegnet 307, 2850 Nærum, 75 år den 11. januar.

Lotte Lorentzen, Lundebjerg-gårdsvej 216, 2740 Skovlunde, 70 år den 13. januar.

Ove Roskjær, Ved Stadsgraven 1, 2300 København S, 70 år den 17. januar.

Henrik Juul Rasmussen, Ved Bellahøj 2, 9. sal, 2700 Brønshøj, 75 år den 3. februar.

Herny Mogensen, Reginahøjvej 41, 8200 Aarhus N., 80 år den 8. februar.

Karl Christensen, Lygtemagerstien 7 MF, 2300 København S, 80 år den 8. februar.

Jytte L. Nielsen, Slesviggade 7 st. th. 1762 København V., 60 år den 8. februar.

Erik Valdemar Andreasen, Klosterbakken 4, 3500 Værløse, (Buchenwald) 70 år den 8. februar.

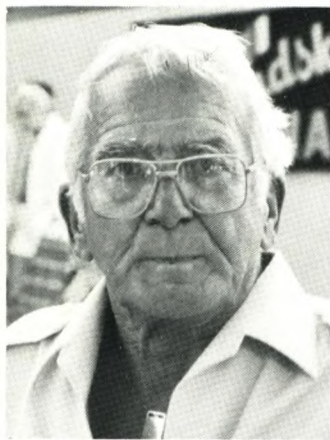
I. Munksgård Hansen, Blågårdsgade 50, 3. sal tv., 2200 København N, 80 år den 9. februar.

Viggo Jensen, Violvej 30, 4700 Næstved, 70 år den 10. februar.

Erik Vestermann, Knudsvej 13, 2960 Ringsted, 70 år den 11. februar.

Hans P. C. Lund, Strandvejen 104, 3070 Snekkerten, 70 år den 11. februar.

Jens Kristian Ovesen, Gyvelvej 6 C, 4000 Roskilde, 85 år den 12. februar.

Axel Lauritzen

Jørgen H. Barfod

Tirsdag den 2. marts fylder den tidligere leder af Frihedsmuseet i København, lektor Jørgen H. Barfod, ved Fortunens 10A, 2800 Lyngby, 75 år.

I oktober 1943 dannede han sammen med andre en gruppe under Holger Danske og deltog i forskellige aktioner. Her blev han hængende som delingsfører og modtog våben til afsnittet i efteråret 1944.

Den 5. december 1944 blev han arresteret på grund af angivelse af en stikker. Det skete, mens han var instruktør af en gruppe, og den 11. januar 1944 gik turen til Neuengamme. Han blev først sendt til Dessauer Ufer, senere til Bulenhusen Damm. Han kom hjem til Danmark med De hvide Busser 20.-21. april. Fra Frøslev blev han sendt til Sverige, men de var tre, der steg af på Københavns Hovedbanegård, og han kom således til at opleve befrielsen i Danmark den 4. maj.

I efteråret 1945 blev han kompagnichef i Det frivillige Hjemmeværn og i 1949 kompagnichef i Det statslige Hjemmeværn, men flyttede i 1950 til Det maritime Hjemmeværn. Her virkede han indtil 1961.

I 1960 og 1961 ledede han en studiekreds i frihedskampens historie, blev derefter formand for Gestapofangernes Sjællandsafdeling og i 1963 formand for Landsforeningen Gestapofangerne. For denne forening arrangerede han for første gang foredrag i skoler i Storkøbenhavn omkring den 29. august.

På hans initiativ stiftedes i april 1967 Fangesammenslutningen, der siden har virket som fangeforeningernes samvirke.

I april 1968 fik han nedsat et udvalg, der efterhånden fik rejst Bernadottegården i Roskilde og Hadsund.

På Frihedsmuseet i København har han fået udvidet og registreret samlingerne, og det var den helt store dag, da man kunne indvi den nye store afdeling »under jorden«. Han gik af den 1. april 1987.

Gennem årene arrangerede han regelmæssige foredrag over emner, der stod i

relation til frihedskampen. De mange særudstillinger vil også huskes. Dertil kommer udgivelse eller redaktion af et stort antal skrifter, hvoraf »Helvede har mange navne« nok er den væsentligste bog. Den udkom i 1969.

F-k.

Herbert Schemmel hædret

Kassereren i Amicale de Neuengamme Herbert Schemmel, Hamborg, har fået en fornem hædersbevisning.

Senatet i Freie und Hansestadt Hamburg har tildelt Herbert Schemmel Hamburgs kulturpris. Det er en pris, der kun meget sjældent uddeles, og den gives Herbert Schemmel for hans utrættelige arbejde for bevarelsen og udbygningen af KZ-Neuengamme. Og det er første gang, prisen gives til »en tidligere straffet person«.

Herbert har selv været fange i Neuengamme, og ved krigens slutning var han skriver, i april dagene 1945 lykkedes det Herbert - sammen med andre fanger - at sikre sig en del af lejrens papirer og bringe dem i sikkerhed. En del af disse papirer kom til at danne grundlaget for udarbejdelsen af »Dødebogen fra Neuengamme«.

Ved dannelsen af A. I. N. blev Herbert valgt til kasserer, en post, som han stadig bestrider. Den danske Neuengammeforening har stedse haft et godt samarbejde med Herbert, og han og hans hustru Ruth møder altid op, når de ved, at vi besøger Neuengamme.

Neuengammeforeningen ønsker Herbert Schemmel hjertelig tillykke med den fornemme hædersbevisning.

Jakob Jensen

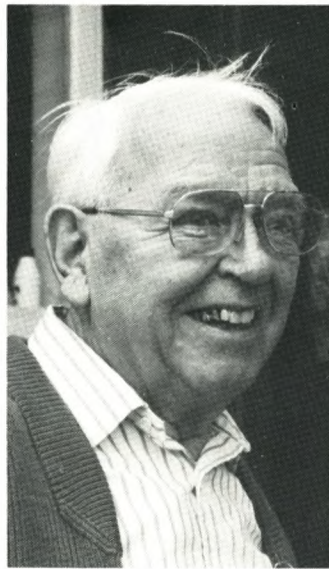
Erik Aarestrup

Erik Aarestrup, Rytterbakken 14, Helsingør, bliver 70 år den 18. februar.

Der holdes åbent hus lørdag den 27. februar kl. 11-17 i Dansk Broderordens lokaler, Fiolgade 21, Helsingør.

Aarestrup har været ansat i politiet. Han var aktiv modstandsmand. Han gør et stort arbejde for at hjælpe ofrene fra besættelsestiden. Han arbejder ihærdigt med indsamling af kendsgerninger om modstandsbevægelsen i det lokale område med særlig interesse omkring transportruten »Helsingør Syklub«.

Preben Feddersen

Oskar Verner, København

Oskar Verner

Oskar Verner, nu »Ringbo«, Strandvej i Bagsværd, fylder 75 år den 15. februar.

Han »sad« i ca. 1½ år, deraf størstedelen af tiden i KZ-lejren Sachsenhausen ved Berlin.

Han udsendte i 1984 bogen: »Min vej gik gennem Sachsenhausen« på 239 sider.

Han var i forhør 14 gange og blev deporteret 19.1.44. Han kom hjem gennem Bernadotteaktionen, og var i Neuengamme ca 1. måned.

Bogen indeholder flere angreb på Socialdemokratiet.

I afsnittet: »Efterskrift« får vi at vide, at Oskar Verner finder, at han har haft et godt og indholdsrigt liv til dato, og han tilføjer, at det ikke kan nægtes, at levofoden er steget betydeligt siden hans barndom, men han har dog ikke noget tilovers for vort nuværende samfundssystem. Derfor kæmper han for et socialistisk samfund.

Sproget i bogen er bramfrit, og det betyder jo, at han siger tingene ligeud. Bogen fremtræder i smukt og letlæseligt tryk med omslag i rødt og hvidt.

F-k.

Axel Lauritzen

Formanden for Gestapofangernes Sjællandsafdeling Axel Lauritzen, 2800 Lyngby, fylder 80 år den 13. april.

Han kom til Neuengamme den 29. november 1944 og fik fangenummeret 66.995.

Han startede som illegal med en placering som leder af en våbengruppe på Fyn, men den 11. oktober 1944 blev han arresteret allerede kl. 6 om morgenen. Turen gik så til Husmandsskolen i Odense, og derfra til arresten i Albanigade den 16. november 1944 og herfra til Frøslev. Det blev til Neuengamme den 29. november og til udekommandoen Dalum-Meppen den 3. januar 1945. Hjemturen foregik med De hvide Busser.

Han har gennem en årrække deltaget i næsten alle væsentlige sammenkomster og stævner, der er arrangeret af fangeforeninger, således i pilgrimsfærden til Versen-Meppen siden 1972. Han møder altid med en positiv indstilling og med et godt humør.

Han har gennem en del år ledet højtidelighederne i Mindelunden i Ryvangen juleaften, og hans forarbejde er meget systematisk og grundigt - og det er jo vejen til det vellykkede.

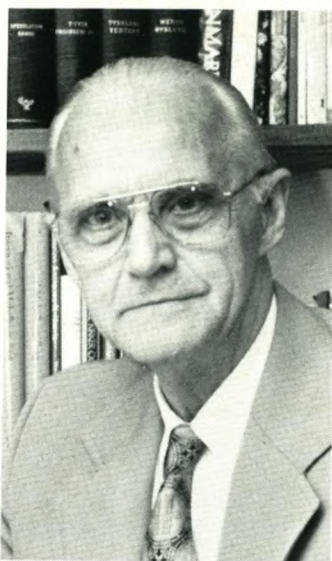
Han husker ofte at tage sit fotoapparat med på sin færd, og det har vort blad høstet megen gavn af.

Han blev i 1983 indvalgt i bestyrelsen for Kammeraternes Hjælpefond. For nylig holdt han og hans kone guldbrillup i fly sammen med den nærmeste familie.

Reception i Børnehavesalen, Lundtofteparken 43, 2800 Lyngby, kl. 10.00-16.00.

F-k

Mogens Dyre, Sønderborg

Mogens Dyre

Mogens Dyre, Sønderborg, fylder 75 år den 23. april. Han er født på Frederiksberg, hvor han tog studentereksamen i 1936, suppleret med adgangseksamen til Hærens Officeresskole og Polyteknisk Lærestanstalt. Efter kornetskolen på Kronborg fulgte uddannelse til fast officer på officersskolen på Frederiksberg Slot.

I 1956 blev han ansat på Danfoss, først som leder af elektrolaboratoriet, senere afdelingschef for forsøgsafdelingen og sidst som forskningschef med ansvar for forskning og teknisk koordinering.

Efter sit 25 års jubilæum på Danfoss gik Mogens Dyre over i pensionisternes række i 1981.

Hans arbejde i hæren og på Danfoss bragte ham vidt omkring i verden, ligesom hans medlemskab af internationale sammenslutninger vedrørende industriel forskning og ledelse. Han har gennem årene været udpeget som medlem af eller formand for flere udvalg, råd etc. under undervisningsministeriet, boligministeriet og energiministeriet, som teknisk sagkyndig fra den private industri.

Han har virket som lærer og instruktør ved efteruddannelseskurser i Dansk Ingeniørforening, Dansk Arbejdsgiverforening m.fl. vedrørende produktudvikling og produktpolitik. Disse emner har han også behandlet gennem såvel indenlandsk som udenlandsk foredragsvirksomhed.

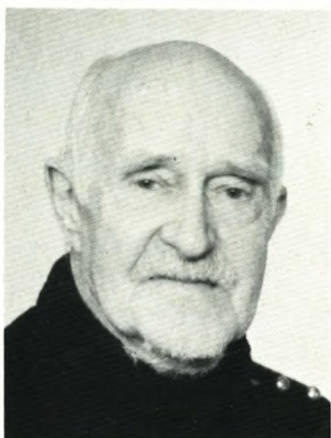
Han har modtaget fortjenstmedaljen for mangeårigt virke som kompagnichef i hjemmeværnet.

Under besættelsen blev han arresteret af tyskerne som følge af modstandsarbejde og våbenbesiddelse, hvorefter han kom til Frøslev og videre til Neuengamme.

Ved sin overgang til pensionist-tilværelsen opgav han en række bestyrelsesposter med undtagelse af posten i KH's bestyrelse, hvor han især tager sig af Feriehjemmet på Kegnæs.

Han var formand for Kammeraternes Hjælpefond 1980-1986, hvorefter han efter eget ønske skiftede om til posten som næstformand.

F-k.

Hemming Theisen

Hemming Theisen

Den 29. april fylder Theisen 85 år. Vi har i god tid bedt ham skrive en hilsen til bladet. Vi har fået den stærkt forsinket og må nøjes med at bringe slutningen, hvori han skriver:

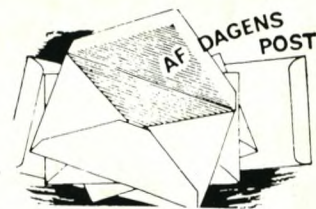
Med stiftelsen af foreninger for modstandsfolk, herunder de mange fanger fra Gestapos fængsler og kz-lejre, herunder Horserød og Frøslev m.fl., kom der opgaver som Bernadottégårdene, hvor jeg kom i godt samarbejde med to andre tidligere fanger, Ove Lembcke, Randers, og Børge Andresen, sammen med hvem jeg planlagde Bernadottégården, hvor fangeforeningerne stod med som bygherrer.

Jeg mistede Hylle. Hun havde været syg i lang tid af en nyrelidelse. Jeg mindes med taknemlighed Holger Gromes mindeord om hendes indsats i det illegale arbejde.

Det vil ses, at jeg hører til de politiske fanger fra datiden, som har kunnet klare eftertiden. Mange værdifulde mennesker fra de barske år bærer ar fra den tid, mange var mærkede til sygdom og alt for tidlig død trods den betydelige hjælp, kan man jo mene, fra »samfundets« side. En illegal tilværelse, forfølgelse fra et dygtigt politi og en kollektorregering har sat sig spor i sygdom for mange kammerater, som har klaret livet i efterkrigens tid. Der findes mærker – fysiske som sjælelige – som bliver siddende.

En lindring tror jeg mange af os har fundet i at berette for ungdommen, ikke mindst i skolerne om, hvordan det virkelig gik til. Et højst påkrævet supplement til den professionelle historieskrivning.

*Hemming Theisen
Pile Allé 7E,
2000 Frederiksberg*

Fangedragt og stortrøje efterlyses

I forbindelse med etablering af POLITIHISTORISK MUSEUM på den tidligere politistation nr. 6. på Fælledvej i København, efterlyser Politihistorisk Selskab en af politifolkene benyttet »fangedragt« fra de tyske KZ-lejre. Endvidere efterlyser vi en af danske politifolk benyttet stortrøje/sømandsjakke og skikasket.

Henvendelse skal ske til Erik Boest, Besættelsestids-samlingen, Slotsherrensvej 113, 1720 Vanløse - tlf. 31 74 14 48 lokal 295.

Erik Boest

4. Maj kollegiernes særpræg bibeholdes

4. Maj kollegierne får lov til at opretholde deres særpræg med hensyn til sammensætning af bestyrelse og optagelse af beboere, selv om de søger statstilskud til renovering.

Der opstod problemer i 1991 og 1992, da 4. Maj kollegierne i Aabenraa og Esbjerg opnåede tilskud til modernisering og istandsættelse. Som en betingelse for tilskuddet krævede Boligstyrelsen, under henvisning til lov om statsstøtte til ungdomsboliger, at Frihedsfondens/Modstandsbevægelsens repræsentanter i bestyrelsen udtrådte, og at man ophævede de hidtil gældende optagelseskriterier med fortrinsret for børn og børnebørn efter dem, der havde været aktive i frihedskampen.

Det affødte massive protester fra bl.a. Kollegierådet, Frihedsfonden og Frihedskampens Veteraner. Frihedsfondens formand, Ole Lippmann, måtte føre vedholdende forhandlinger med boligministeren og med repræsentanter for de politiske partier, før det lykkedes ham at kom-

me igennem med et forslag til en lovændring, hvorefter man for 4. Maj kollegiernes vedkommende indtil år 2005 kan fravige bestemmelserne om bestyrelsens sammensætning og reglerne om, at udlejning af værelser beror på en behandling i bestyrelsen af ansøgninger om optagelse.

Lovændringen blev vedtaget den 19. december 1992 og har foreløbig betydning for 4. Maj kollegierne i Esbjerg, Tønder og Aabenraa. De seks andre kollegier har ikke hidtil gjort brug af loven om offentlig støtte til modernisering af kollegier.

Eig

ABONNEMENT 1993

Abonnenter, der ikke har fået betalt for 1993 bedes gøre dette inden den 4. marts 1993, da bladet ellers frameldes for restanter.

J.E. Finderup

Museum for jydsk modstand indviet i Silkeborg

Hundredvis af effekter fra uniformer, over nedkastnings-containere til fotos, våben, falske idkort og radiosendere fortæller levende om besættelsestidens hovedkvarter i Det jyske Modstandsmuseum, som blev indviet i Silkeborg den 2/12 1992 - indrettet oppe under taget i den østlige fløj på Nordre skole. Det er første gang, at et overordnet billede af struktur og ledelsesform i den danske modstandsbevægelse hermed bliver alment tilgængeligt.

Her fokuseres først og fremmest på besættelsestidens hovedkvarterer i Jylland, hvor Silkeborg indtog en central placering.

Fem hovedemner

Museets samlinger er opdelt i fem hovedemner, som man får et synligt overblik over allerede ved indgangen:

Dropping-hovedkvarteret under Jens Toldstrups ledelse, som fra vekslende tilholdssteder i Jylland forsynde hele landsdelen med våben, udstyr og samtidig ledede store dele af modstandsarbejdet. En betydelig del af udstillingen er helliget den afdøde jyske nedkastningschef, skriver Rab i »Midtjyllands Avis«.

Det tyske militære hovedkvarter i Danmark, der havde til huse på Silkeborg Bad under generalerne von Hanneken og senere Georg Lindemann. - Ligeledes på Silkeborg Bad holdt det danske forbindelseskantor til.

Indsamlet fra hele landet

Udstillings-effekterne er indsamlet fra hele landet, og blandt andet udlånt fra forskellige andre museer.

Det er første gang, man kan opleve en helhed over netop temaet den jyske modstandsbevægelse, eller besættelsestidens hovedkvarterer, fortæller en af initiativtagerne til museet, fabrikant Per Sørensen, Funder.

Desuden vil man kunne opleve en del udstillingsgenstande, der kun findes under taget på Nordre skole. Her

peger Per Sørensen eksempelvis på en water dropping, en vandtæt nedkastningscontainer, som englænderne eksperimenterede med. En række personlige ting fra Jens Toldstrups omflakkende tilværelse. Et stort kort fundet af den danske efterretningstjeneste på Silkeborg Bad med oversigt over tyske destinationer i Jylland. Og meget andet.

Den sidste hilsen

Suppleret med genstande ud over de nævnte som armbind, »den sidste hilsen« (en patron sendt i en lille ligkiste), medaljer, von Hannekens Ausweis, tyske bazookaer, duplikatorer til fremstilling af illegale blade osv.

Alt sammen suppleret med grundig tekstning, så man kan læse og visualisere sig gennem denne del af besættelses-historien.

Silkeborgs centrale rolle

Udover den voksende lokale modstand var Silkeborg station for det stadigt omrejsende nordjyske hovedkvarter for nedkastningsgrupperne under Jens Toldstrups ledelse.

Ligeledes i perioder var Silkeborg permanent hovedkvarter for den illegale militære Jyllands-ledelse under oberst Bennike. Og det tyske militære hovedkvarter i Danmark var permanent placeret på Silkeborg Bad.

Undervejs i flere år

Museet har været undervejs i flere år, og bag projektet står en gruppe af tidligere modstandsfolk, lokalhistorikere, samlere og andre fra Silkeborg-området. I samarbejde med blandt andet kommunen, Silkeborg Museum og via tilskud fra private, fonde, firmaer etc. Initiativgruppen har således selv indsamlet omkring 110.000 kr. til indretning, men i øvrigt fået stor hjælp hertil af kommunen.

Museums-arrangementet skal i høj grad drives på frivillig basis. Med udover Per Sørensen som daglig leder hans bror Lars Peter Sørensen,

Sejs. Formand for bestyrelsen er Ole Møller Jensen, Herning.

Der vil være åbent for publikum den første weekend i hver måned (10 kr for voksne og 5 for børn) samt efter aftale for grupper og lignende, ligesom der vil blive satset en del på brug af museet i undervisningsøjemed.

Tysk anti-racisme

Hamburg, 30. jan. Flere hundrede tusinde tyskere gik lørdag - på 60 års dagen for Hitlers magtovertagelse - i demonstration mod fremmedhad og højre-ekstremisme. I spidsen gik præsident Richard von Weizsäcker sent lørdag eftermiddag i Rostock.

Ny tysk masseprotest

Titusinder af tyskere bevægede sig lørdag aften langs Rhinens bredder med tændte stearinlys i hænderne i en stille protest mod intolerance. Protestmarchen var arrangeret af

handicappede organiseret i bevægelsen Klub 68.

Arrangørerne skønnede, at 50.000 mennesker deltog og var med til at danne en 12 kilometer lang lyskæde fra byens domkirke langs begge Rhinens bredder og over fire broer.

Nogle af Tysklands i alt fem millioner handicappede indbyggere frygter, at de kan blive det næste mål for nynazister og andre højreekstremisters aktioner mod udlændinge, der siden genforeningen af de to tysklænder har kostet 17 livet.

Vi kunne bringe en masse klip med tilsvarende tendens. Vi nøjes idag med dette brev udsendt af Ritzau i samarbejde med Reuter.

(11.1.93)

Bladet rykkes 14 dage frem

Næste blad udkommer den 1. april, da vi bringer stof bl.a. om 9. april, dagen, vi aldrig kan glemme.

Indsendelse af stof rykkes derfor 14 dage frem, altså til den 1. marts.

A·P·MØLLER

På de syv have -
under den syvtakkede
stjerne

MÆRSK

Bernadottegården i Roskilde

fortsættelse fra side 5

bejde på en række områder af fælles interesse, bl.a.

at der i projektet indgik en mødesal til brug for hjemmet og kvarterets beboere,

at der blev indrettet et cafe-teria med offentlig adgang,

at der til brug i fysioterapi-arbejdet blev etableret et svømmebassin, og

at plejecenteret blev udbygget, så det kunne dække et større behov end selve institutionens.

Det blev ikke til noget med det kommunale plejehjem, men Fridbergs tanker og ideer blev overført til Bernadottegården.

25-årsdagen for Danmarks befrielse d. 5. maj 1970 fejrede man ved, at Grev Foke Bernadottes enke, Grevinde Estelle Bernadotte, i overværelse af Dronning Ingrid og Prins Georg plantede en eg på grunden til minde om sin mand. Mens byggeriet stod på, blev egen flyttet og opbevaret. Ved indvielsen blev den flyttet tilbage, og nu står Folke Bernadottes Minde-eg ud for blok 2 og breder sine grene over en mindesten, skænket af formanden for den daværende bestyrelse, Jakob Jensen.

Minde-egen placerede begrebet Bernadottegården i Roskildeborgerens bevidsthed. Den skabte opmærksomhed lokalt.

Plads til 60 beboere og et daghjem til 60 medlemmer.

I slutningen af 1971 kunne man endelig underskrive vedtægter, driftsoverenskomst og betalingsoverenskomst, og så kunne arkitekterne begynde på selve projekteringen - at omforme deres tanker om en alsidig, moderne institution til virkelighed. En institution med plads til 60 beboere og et daghjem til 60 medlemmer.

Under overværelse af Dronning Ingrid kunne Roskildes borgmester, Grethe Munk, den 5. maj 1975 nedlægge grundstenen til Bernadottegården i Roskilde. Sammen med grundstenen ned-

lagde man et dokument, som fortæller om baggrunden for Bernadottegårdens tilblivelse - samt nogle mønter fra 1975 og et fangeskilt fra Neuen-gamme, nr. 68.406, tilhørende Jakob Jensen.

Byggeriet kunne begynde, arbejdet skred planmæssigt frem, og bl.a. takket være et fint samarbejde med kommunens embedsmænd kunne Prins Georg den 29. august 1976 indvie Bernadottegården i Roskilde. Denne dato er siden blevet festligholdt som Bernadottegårdens fødselsdag.

Der er 4 blokke

Plejehjemmet består af 4 blokke i røde sten, d.v.s. hver blok er en firlænget bygning, hvor midterpartiet - atriumgården - er overdækket med en glaspjramide og fungerer som opholdsrum, smukt indrettet med dejlige møbler og grønne planter.

De tre af blokkene er beboelsesblokke med 20 beboere i hver, medens den 4 er serviceblok, incl. cafeteria, hvor også daghjemmet har til huse. Her er ligeledes en velforsynet kiosk.

Bernadottegårdens daghjem har til formål at modtage hjemmeboende pensionister i dagpleje og dermed yde en tiltrængt hjælp til pensionister med et vist plejebehov.

Daghjemsbrugere og beboere er fælles om Bernadottegårdens faciliteter, herunder ergoterapien, hvor der sker en optræning for at fremme hver enkelts muligheder for at kunne fungere i de nye omgivelser. Der findes tre beskæftigelsesværksteder, hvor man under kyndig vejledning kan arbejde med forskellige aktiviteter som syning, knytning, skindarbejde, vævning, lærarbejde m.m.

Fysioterapien bør nævnes, idet man her har mulighed for at deltage i gymnastik- og motionsøvelser. Desuden genoptræning og behandling, evt. i form af svømmetræning i det opvarmede terapibassin, eller varmebehandling, massage o.a. - alt efter behov.

I serviceblokken er der endvidere fodklinik og frisørsalon.

Hver beboelsesblok fungerer som en enhed. Man mø-

des i atriumgården, hvor man også spiser, hygger sig og drikker kaffe, ligesom der er fjernsyn. Boligerne er gode og rummelige. De indeholder brusebad og toilet samt et te-køkken med kogeplader, køleskab og køkkenskabe. Den enkelte beboer kan således holde sig helt eller delvis med egen kost, hvis det ønskes.

Fangeforeningerne råder over 30 pladser

Fangesammenslutningen råder over 30 pladser, fordelt mellem plejeboliger og beskyttede boliger, medens Roskilde kommune råder over de resterende 30. Det betyder, at alle tidligere modstandsfolk og KZ-fanger i Danmark kan søge om optagelse på Bernadottegården, og en ny lov fra 1992 bestemmer, at en kommune ikke kan nægte nogen at flytte til en anden kommune, hvis man visiteres til et plejehjem - selv

om hjemkommunen kan tilbyde en plejehjemsplads.

Derfor - hvis du har et ønske om at få en plejebolig eller beskyttet bolig på Bernadottegården, bedes du henvende dig til Bernadottegården i Roskilde, Ibsgården 228, 4000 Roskilde, tlf. 42 36 58 11.

Ifølge overenskomsten kan den selvejende institution efter 25 år (år 2001) overgå til en ren kommunal institution, men er der tidligere KZ-fanger eller andre invaliderede fra frihedskampen tilbage, garanterer Roskilde kommune for, at disse kan søge optagelse på hjemmet.

Indtil da har Fangesammenslutningen stor indflydelse på driften af Bernadottegården, idet 4 bestyrelsesmedlemmer vælges af Fangesammenslutningen, medens de resterende 3 vælges af Roskilde kommune.

Nazi-blad i ly i Danmark

Naxi-skriftet »Söruper Rundschau« har - i hvert fald for et stykke tid - fået politisk asyl i Danmark. Sådan må justitsminister Pia Gjellerups (S) svar til Folketingets Retsudvalg tolkes.

Ministeren meddeler udvalget, at en bedømmelse af skriftet ikke hører ind under hende, men under Pressenævnet og domstolene. Og de træder vel at mærke først i kraft, hvis der lægges sag an mod udgiveren.

Udgivere-forlaget flyttede for et stykke tid siden fra Sørup ved Flensborg til Kruså. Flytningen skete efter Retsudvalgets opfattelse alene med det ene formål at undgå de skrappe tyske regler vedrørende udgivelse af sådanne skrifter. Desuden mener Retsudvalget, at oplysningerne om udgiveren ene og alene har til formål at undgå den danske medieansvarslov og i størst mulig omfang forhindre, at bladets redaktør eller andre medarbejdere kan drages til ansvar for skriftets indhold.

Ifølge justitsministeren kan der ikke være tvivl om, at hvis

der anlægges sag mod udgiveren, vil denne kunne blive dømt. Til trods for at udgiveren, »Arbeitsgemeinschaft schönes Sörup e.V.« (Sammenslutningen for et kønnere Sørup), prøver på at skjule den ansvarlige personkreds bedst muligt.

Udgiveren vil i givet fald kunne gøres ansvarlig ved brug af straffelovens bestemmelser eller medieansvarsloven. Sidstnævnte giver mulighed for at retsforfølge udgiveren, der optræder som selskaber, foreninger eller lignende.

I ministerens svar understreges det, at det er domstolene eller Pressenævnet, der afgør, om der foreligger en overtrædelse af straffelovens regler eller medieansvarsloven. Justitsministeren kan derfor ikke skride ind over for bladet, der - ihvertfald indtil videre - kan nyde godt af den grundlovsikrede, danske ytringsfrihed.

Skriver Sten Harck
i Flensborg Avis 4.2.1993

Hjemtransport af syge politifolk

Februar 1945

Vi bringer her et nyt uddrag af færdselsbetjent, ingeniør Erik Pontoppidan Sørensens erindringer fra krigens sidste måneder.

Han er nu blevet fuldt inddraget i socialministeriets hjælpearbejde. Han sendes til Tyskland med en konvoj. Konvojens opgave er at afhente indtil 29 syge politifolk fra Mühlberg-området.

Konvojen støder imidlertid på allehånde vanskeligheder, der dog overvindes, så opgaven ved konvojens hjemkomst er løst 100% - ja, bedre endnu!

På et møde i Socialministeriet blev det meddelt, at man på grundlag af de oplysninger, som afdelingschef Frants Hvass og dr. Juel Henningsen havde indsamlet i Mühlbergområdet, havde fået tilladelse af tyskerne til at bringe 29 syge politifolk hjem til Danmark. Der skulle klargøres en lille konvoj bestående af 1 personvogn, 1 bus, 1 ambulance og 1 lastvogn. Turen skulle ledes af fuldmægtig Adam Tscherning fra Udenrigsministeriet og undertegnede. Der skulle en læge og en sygeplejerske med for at tilse de syge.

Lørdag, den 17. februar, kl. 5.00 startede jeg med at hente oversygeplejerske frk. Maja Foged fra Finsens Institut, dr. Christian Toftmark fra Civilforsvaret og fuldmægtig Tscherning fra Udenrigsministeriet på deres respektive bopæle. Vi skulle samles med konvojens øvrige deltagere til morgenkaffe på Serumintuttet kl. 6.00. På denne tur begyndte vi at bære armbind med danske flag.

Vi startede fra Serumintuttet kl. 7.30 med 1 bus fra DSB og 1 lastvogn, fra CBU. Denne gang havde jeg fået en Hudson personvogn, på benzin, der havde kørt 7851 km. Med i bilen havde jeg fuldmægtig Tscherning og en tysk kriminalrat fra Dagmarhus, der skulle formidle kontakten i de enkelte lejre og overvåge, at alt gik rigtig til. Dr. Toftmark og oversygeplejerske frk. Foged kørte i bussen. Bus, ambulance og lastvogn var hver bemanded med 2 mand.

Vi skulle med færge kl. 10.32, men kom ca. en halv time for sent, da lastvognen højst kunne køre 30-35 km/t. Det viste sig, at benzintilførslen var stoppet, så vi nåede først til Padborg kl. ca. 19.00. Lastvognen gjorde holdt i Haderslev for at få olie hos CBU. Den ankom til Padborg kl. 23. Vi overnattede på Padborg Hotel.

Søndag, den 18. februar, kl. 4.30 vækning. Kl. 5.30 morgenkaffe. Kl. 6.00 afgik vi fra Padborg med 4 køretøjer, idet

Erik Pontoppidan Sørensen

vi havde fået en ambulance fra CBU i Tinglev med i konvojen. Vi kørte over grænsen ved Kruså til Flensburg, Slesvig, Rendsborg og Neumünster. Her måtte vi vente en time på grund af luftalarm. Det var aftalt, at bilerne, af hensyn til evt. luftangreb, skulle køre med 50 - 100 meters afstand samt, at vi skulle samle op før hver by. Ca. 40 km. før Hamborg begyndte lastvognens motor at banke. Der var gået et plejlstangsleje, så den måtte slæbes efter bussen. Vi ankom til det danske konsulat på Mittelweg i Hamborg ved middagstid. Lastvognen kom på værksted og blev færdig i løbet af aftenen. Vi blev indkvarteret på hotel »Vier Jahreszeiten« ved Binnentalster.

Mandag, den 19. februar kl. 6.55 startede vi fra Hamborg ad hovedvej 5 mod Berlin. Da vi ved middagstid nåede Ber-

lins udkant, var der luftalarm, så vi måtte vente i mere end en time, før vi kunne køre ind til det danske gesandtskab i Tiergartenstrasse. Udefra så bygningen ud som da jeg den 5/2 forlod den, men da vi kom indenfor, erfarede vi, at den i mellemtiden var blevet ramt af en bombe, så en stor del af bygningen var ødelagt, bl.a. minister Mohrs lejlighed og etagen med gæsteværelserne. I køkkenet var de store skabe væltet og et kongelig porcelæn spisestel til 300 personer med tilhørende krystalglas var knust. Der er ingen elektricitet. Vi blev indkvarteret hos forskellige ambassade-medlemmer.

Tirsdag, den 20. februar om formiddagen var der igen luftalarm, så vi måtte i beskyttelsesrum i over 1 time.

Legationsråd Steensen-Leth fortalte, at der den 13. og 14. februar havde været tre

Motoren undersøges

Klar til den helt store indsats

store luftangreb mod Dresden, hvor hele byen, der var fyldt med flygtninge fra øst, var blevet jævnet med jorden, og over hundrede tusinde mennesker skulle være omkommet. Vi blev anmodet om at tage til Dresden for at eftersøge den danske præst, pastor Haugaard, som man ikke havde hørt fra siden før luftangrebene.

Kl. 18.30 forlod vi Berlin i mørke, men det var klart vejr og svagt måneskin, så vi kunne orientere os nogenlunde uden lys. Vi kørte med slukkede lygter og tildækket stoplys det meste af vejen, for allerede først på aftenen kom der meldinger i radioen om, at fjendtlige kampformationer var fløjet ind over Nordvesttyskland og lidt senere, at de havde retning imod vort område. Vi kørte ad hovedvej 101 over Luckenwalde, Herzberg og hovedvej 87 til Torgau. Da vi ca kl. 23 nåede Torgau var der luftalarm, så vi måtte vente en halv times tid, før vi kunne køre ind i byen.

Vi overnattede på det samme hotel som sidst. Også denne gang var hotellet fuldt belagt, så Tscherning, gestapomanden og jeg måtte dele et dobbeltværelse. Jeg sov igen på »Zeppelinren«, som værten kaldte luftmadrassen. Dr. Toftemark og frk. Foged måtte også dele et dobbeltværelse. Det havde vi en munter diskussion om. Om aftenen spiste vi sammen med dr.

Thune Andersen og sygeplejerske Adda Krøyer, kaldet »Søster Adda«. De boede her i Torgau, idet de havde ladet sig frivillig internere, for at tilse de syge politifolk her i Mühlberg-området. Til alle måltider på hotellet skulle der afleveres rationeringsmærker. Kød kunne vi aldrig få, det havde vi selv med på dåse.

Onsdag, den 21. februar.

Dr. Toftemark og kriminalraten afhentede 4 syge politifolk i Jessen, Wittenberg og Pisteritz med bussen. Dr. Troels Thune Andersen, der som tidligere nævnt opholdt sig i Torgau, afhentede 4 syge fra Lauchhammer i ambulancen. De syge blev bragt til revieret i Torgau, hvor der lå andre syge politifolk, som var under dr. Thune Andersens og sygeplejerske Søster Adas pleje.

Flere hundrede lig

Kl. 11.00 kørte fuldmægtig Tscherning og jeg via Mühlberg til Dresden for at søge efter pastor Haugaard. Vi havde fået hans adresse opgivet til at være Kaiserstrasse 11 eller 2. Det var et frygteligt syn, der mødte os, da vi kom til Dresden. En stor del af Neustadt og hele Altstadt var total smadret. Alle de smukke bygninger ved slottet Zwinger og Operahuset var udbrændt og meget stærkt beskadiget. På flere pladser bl.a. foran Zwinger lå der flere

hundrede lig, som var bragt op fra beskyttelsesrummene. Ligene lå i lange rækker til identifikation. Mange var nøgne, helt brune af røg og forbrændte. De fleste var kvinder, nogle havde et barn i favnen, og der var børn, der holdt på en dukke eller andet legetøj. Der var drysset klorkalk over de nøgne dele. Nogle soldater læssede lig på et hestekøretøj, som var det døde kreaturer. Dette syn gjorde et meget stærkt indtryk på mig, og gav mig i de første år efter krigen ofte mareridt.

Det var meget svært at finde rundt, for hele området, hvor Kaiserstrasse skulle være, var udbombet, og gadenavneskilte kunne vi ikke finde. Alle huse var udbrændte, kun noget af ydermurene stod tilbage og gaden var dækket af et metertykt lag murbrokker. Overalt lå der ueksploderede brandbomber, der lignede store 6-kantede, 7-8 cm tykke og 3/4 meter lange blyanter. På nogle af ruinerne var der, hvor indgangen havde været, anbragt sedler med meddelelser fra overlevende om, hvem der var døde, og hvor de overlevende agtede sig hen. Vi søgte på begge sider af gaden i det område, hvor vi mente, at nr. 2 og 11 havde ligget, men vi fandt ingen efterretning om pastor Haugaard.

Inde i Altstadt i nærheden af et torv, var der tyk sort røg og en ulidelig stank af brændt kød og gummi. Området var

afspærret, så vi kunne ikke komme helt hen i nærheden af pladsen. En ældre mand fortalte, at man var ved at brænde de døde.

Da vi kørte ud af Dresden, så vi, at det endnu brændte i nogle kulbunker nede ved floden. Vi kørte tilbage ad hovedvej 6 over Oschatz og var i Torgau kl. 19.00.

Torsdag, den 22. februar kl. 8.00 kørte fuldmægtig Tscherning, kriminalraten og jeg til Oschatz, hvor Tscherning og kriminalraten skulle tale med chefen for fangerne under STALAG IV-G. Vi var tilbage igen kl. 12.00.

Kl. 17.30 forlod konvojen Torgau med 13 syge. Vi kørte ad hovedvej 87 og ankom til Leipzig kl. 19.30. Her begyndte vi at køre fra lejr til lejr, hvor der i vore lister var anført syge, der måtte transporteres hjem. Vi havde en hovedliste med 29 navne og en »Ergänzungsliste« med så vidt jeg husker 11 navne.

Kriminalraten, som skulle formidle kontakten i de enkelte lejre og overvåge, at alt gik rigtigt til, havde vi fra starten forsynet rigelig med snaps, som var med i forplejningen. Hen på aftenen var han i en sådan tilstand, at han helst ikke ville stå ud af bilen. Vi kunne derfor få alle, der stod på listerne, udleveret. Vi gjorde jo ikke opmærksom på, at den ene liste kun var en »Ergänzungsliste«. Denne liste måtte ellers kun benyttes, når én af dem, der stod på hovedlisten, ikke kunne tåle at transporteres eller var død.

I Markranstädt kunne vi ikke få den syge udleveret. Han ville den næste formiddag blive sendt med sporvogn til Park Meusdorf, hvor han ville være kl. 10. Vi indstillede opsamlingen ved midnatstid og holdt pause til kl. 6. Vi havde da afhentet 8 mand i Leipzig.

Fredag, den 23. februar kl.

6.00 fortsatte vi til Grimma, hvor vi fik 1 mand, i Wyhra 2 mand og i Grosszössen 1 mand. Vi kørte så tilbage til Leipzig for at afhente manden fra Markranstädt i Park Meusdorf. Her mødte jeg kriminalbetjent Kværndrup, som jeg kendte fra Åbenrå. Han var så mager som en muselmand, men åbenbart ikke dårlig nok til at komme med

hjem. I denne lejr havde jeg en anden bekendt, Gustav Henriksen, fra Viby ved Århus. Han var gift med min skolekammerat Ragnhild fra Gylling. Han var ude at arbejde, så jeg måtte nøjes med at lægge en hilsen til ham i hans køje.

Kl. 15.30 kørte vi til Halle, hvor konvojen ventede imedens jeg kørte kriminalraten og Tscherning til Nauendorf. Her skulle de tale med kontaktofficeren for området. Vi fik 3 mand i Halle, 1 mand i Büzdorf og 2 i Wallwiz.

Bussen og lastvognen kørte videre ad hovedvej 6 og 71 til op i nærheden af Magdeburg, hvor de skulle vente på os. Vi kørte med personvognen og ambulancen tilbage til Halle, Eisleben (Kontaktofficer) og Teusenthal, hvor vi hentede 4 mand og derefter til Hettested efter 1 mand.

Vi havde nu iflg. mine dagbogsnotater 36 syge politifolk med fra Mühlberg-Leipzig området. (Jeg har senere i en rapport fra U M læst, at vi havde 42 politifolk med hjem).

Kriminalraten var meget bekymret for, at der var for mange. Han forsøgte flere gange at tælle dem, der var i bussen, men mange dukkede sig, så det lykkedes vist ikke.

Kl. 01.00 nåede vi op til bussen og lastvognen, der holdt lidt syd for Magdeburg. Vi fortsatte nu gennem Magdeburg, men det var en svær opgave at komme igennem byen. Gang på gang var gaderne spærret af sammenstyrtede huse, så vi måtte vende om og finde en anden farbar vej. Det var ofte meget vanskeligt at få

bussen vendt. Vi havde efterhånden også svært ved at orientere os. Det var buldrende mørkt og alle skilte, der markerede gennemkørselsvejen, var smadrede. Skiltene var af glas og med indvendig belysning, hvilket var udmærket i fredstid. Det tog os mere end en time at komme igennem byen så vi kunne fortsætte ad hovedvej 71 mod Uelzen. Ca. kl. 04.00 fik lastvognen motorstop. Der var vand i benzinsystemet. Motoren ville ikke starte før benzintanken havde været helt tømt og renset for vand.

Kl. 06.00 kunne vi køre videre til Uelzen og ad hovedvej 4 mod Hamborg. Men da vi nåede Stelle, hvor man dengang kørte ind på autobanen, måtte vi gøre holdt på grund af luftalarm.

Fuldmægtig Tscherning ville ikke vente. Han skulle absolut ind til konsulatet i Hamborg, så han og dr. Toftemark fortsatte i personvognen. Jeg blev ved konvojen for at lede den gennem Hamborg. Da vi, efter luftalarmen var afblæst, kom ind til konsulatet på Mittelweg erfarede vi, at der var kastet bomber på autobanen, så Tscherning og Toftemark måtte stoppe, springe ud af bilen og kaste sig ned på skråningen. Der var faldet en bombe tæt ved dem. Tscherning havde fået en lille bombesplint i det ene knæ. Var de blevet siddende i bilen, var føreren blevet dræbt. En bombesplint på størrelse med en frikadelle var trængt gennem bilens venstre frontrudehalvdel og sad fastklemt i højre hjørne over bagsæderyglænet.

Det var umuligt at få en ny frontrude i Hamborg, så jeg måtte fortsætte alene i personvognen med forsiden af kroppen og det meste af ansigtet tildækket med aviser. Det regnede og sneede en stor del af vejen.

Kl. ca. 23.00 nåede vi Kruså. Man fortalte, at man under et motorstop i bussen lidt efter Kruså havde løst problemet med at få antallet af fanger til at passe nogenlunde ved at lade nogle stykker »springe«. Dette har jeg dog aldrig fået bekræftet. De syge blev afleveret i Frøslevlejren.

Søndag, den 25. februar. Ambulancen afgik til Tinglev. Jeg kørte til Åbenrå, hvor jeg fik en ny frontrude monteret hos autoforhandler Svend Wæver.

FORENINGERNE

SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45

Mødet i november

Sammenslutningen afholdt bestyrelsesmøde den 16. november 1992 kl. 14.00 i 4. Maj Kollegiet på Frederiksberg.

Alle foreninger var repræsenteret.

Dagsordenen var den sædvanlige, dog manglede Bernadotte-udvalget under udvalgs punkt.

Formanden Jakob Jensen bød de fremmødte velkommen, hvorefter John Nielsen bad om ordet til dagsordenen. - John bemærkede, at man ikke uden videre kan stryge et af udvalgene, når alle de andre udvalg var med. Alle udvalg er valgt af Sammenslutningens bestyrelse, så alle medlemmerne har krav på orientering fra alle udvalgene.

Formanden mente ikke, man burde tale mere derom, men flere bestyrelsesmedlemmer mente, at det var rimeligt med lidt orientering også der.

Herefter oplæste sekretæren Solveig Skjøtt protokolollen, som enstemmigt god-

Mandag, den 26. februar kl. 7.00 startede vi fra Padborg mod København. Alle-rede ved Søegård fik lastvognen motorstop. Det var igen benzintilførslen. Det blev hurtigt klaret, men kl. 10.30, kort efter at vi havde passeret Lillebæltsbroen, fik lastvognen igen motorstop. Denne gang var det et plejlstangseje, der var brændt sammen. Vi måtte derfor have lastvognen på slæb efter bussen.

Vi kom over med en færge kl. 13.12 og kørte over Køge til DSB's garager i Valby, hvor bussen hørte hjemme. Den havarede lastvogn blev henstillet her. Derefter afleverede jeg kriminalraten ved Shelhuset og fuldmægtig Tscherning, dr. Toftemark og oversygeplejerske frk. Foged på deres bopæl. Jeg var hjemme kl. 19.00 efter at have kørt 2.761 km.

Der planlægges

til. Finansudvalget vil have et samlet beløb.

Formanden oplyste endvidere, at en komite under Søværnet næsten havde indsamlet de midler, der skulle bruges til en mindetavle for admiral Vedel. - Der blev i 1985 lavet en »skolepakke« til forskellige skoler, biblioteker m.v., som bare kan rekvireres. - 29. august-udvalget forventer, der bliver en særlig gudstjeneste i Domkirken eller Holmens kirke.

Jakob Jensen oplyste endvidere, at tidligere folketingsmedlem Finnemann Bruun er i færd med at skrive om de møder, der blev holdt op til den 29. august 1943.

Angående lovudvalget havde man der koncentreret sig om en evt. forhøjelse af hædersgaven. - Bladudvalget havde intet nyt at berette.

På Bernadottegården i Roskilde boede der for øjeblikket 27 af vore kammerater, og 3-4 stykker var på venteliste. - Man debatterede derefter Rekreationsfondens økonomi, som ikke er alt for god for tiden, så stemningen var den, at man så vidt muligt skal prioritere de kammerater, der har størst behov for kurophold.

Herefter redegjorde de forskellige foreninger for deres dels afholdte og dels kommende arrangementer. - Næste møde berammes til mandag den 18. januar kl. 14.00.

Formanden afsluttede derefter mødet.

*Solveig Skjøtt,
sekretær.*

Repræsentantskabsmøde

Sammenslutningen afholder sit årlige ordinære repræsentantskabsmøde tirsdag den 16. marts kl. 13.30 i Parolesalen, Nyropsgade 22.6 København V. Dagsorden ifølge vedtægterne.

Hver landsforening kan sende indtil 5 repræsentanter til mødet. Navnene på disse skal være undertegnede i hænde senest den 9. marts. Forslag fra landsforeningerne, der ønskes behandlet på mødet skal være undertegnede i hænde senest 2. marts.

*Jakob Jensen
formand*

ERHVERVSHÆMMEDE

Aalborg afd.

Generalforsamling

29. oktober havde vi generalforsamling. Den gik meget stille af, ca. 50 medlemmer var mødt op, formanden tog selv dirigenthvervet, og vi indledte med et minuts stilhed for at mindes de 21 af vore kammerater, som havde forladt os i det forløbne år.

Formandens beretning var ganske kort. Han omtalte et socialt seminar i Odense i sommer, hvor han selv - Ømark og jeg deltog. Omtalen var ikke særlig rosende, idet udbyttet var meget ringe, der var overhovedet ingen diskussion afdelingerne imellem om, hvad man foretog sig o.s.v. Jeg holder med ham, det hele følte som om, det kun var noget, der skulle overståes i en fart, og folk havde mest travlt med at komme hjem igen.

Det, der taltes mest om, var forholdene på Bernadottegården i Roskilde. Her har man åbenbart meget svært ved at finde ud af tingene, men det må være et lokalt problem, som jeg ikke synes, vi andre kan gøre noget ved. Hvis vi skal have socialt seminar igen, håber jeg, det bliver tilrettelagt på en sådan måde, at vi kan få en fornuftig samtale med hinanden om emner, der har interesse for os alle.

Iøvrigt blev der ikke diskuteret mange ting på generalforsamlingen, jeg berettede lidt om kontorets arbejde - bad om at få stillet spørgsmål, hvad ingen havde lyst til, så jeg tager det som et tegn på, at folk var og er tilfredse med tingenes tilstand. Omsorgs- og festudvalget fortalte om deres arbejde. Heller ikke her var der kritiske bemærkninger. Kassererens regnskab godkendtes enstemmigt med en klapsalve, og så var han glad.

Alle valg til bestyrelsen var genvalg, så der kan bruges det samme lim på taburetterne endnu et par år, alt åndede fred og idyl; efter generalforsamlingen gik samtalen så videre for fuld drøn over en kop kaffe eller en pilsner.

Børge Jensen

En glad aften

Den 31. oktober havde vi fest i Vestergården, hvor ca. 80 var mødt op til alle tiders aften i muntert lag, med god mad, god musik og flittigt brug af dansegulvet. Et sådant socialt samvær, som man måske kan kalde det, kvikker virkeligt op, og man glemmer for en stund skavankerne, som besværer i dagligdagen. Vi har kun hørt rosende ord og siger tak til festudvalget for en god aften. Det var virkeligt rart, at vi trods den snart lidt overmodne alder stadig kan mødes og more os.

Nu snart 50 års dag

Året 1993, som vi nu snart går ind i, er jo 50 året for opstanden mod besættelsesmagten den 29. august. Denne dato er vel at betragte som en af de store milepæle i modstandskampens historie, og jeg vil da mene, at den på en eller anden måde skal markeres endda ret så kraftigt, hvordan kan jeg ikke sige noget om, men jeg er da sikker på, at vi allerede nu efter nytår vil begynde at tænke tanker i den retning, jeg vil ikke mene, at det er noget, vi skal være ene om, der må kunne oprettes et samarbejde længere ud i kredsen. I 1943 var jo store dele af byen med, og der er da stadig en del, der mindes denne dag, det er vel ikke forkert at sige, at det var startskuddet til, at modstandskampen for alvor gik i gang, folk vågnede op. Nogen gjorde i hvert fald, der kom flere våben og mere sprængstof til landet, og organisationen blev bedre, ligesom også flere vovede at sætte livet på spil for at få landet gjort frit.

Jeg mindes i hvert fald, at det var vanskeligt at hverve folk før den tid. Med i billedet må selvfølgelig også, at fra denne dato blev tabene større, både med henrettelser - faldne i kamp og folk, der endte i K.Z. lejre, og dem sy-

nes jeg, det er en passende lejlighed til at mindes.

Jeg tror, at disse højtideligheder vil ske på landsbasis. Derfor ser jeg det som et problem, at der netop samme dag indkaldes til landsmøde i Sjællands afd. nærmere betegnet i Tåstrup; de fleste vil jo nok helst overvære de lokale begivenheder, så det var måske en tanke at give hovedledelsen, at de overvejede at flytte denne sammenkomst en uge til den ene eller anden side.

Børge Jensen

Sydøstjysk afdeling

Indvielse af nye lokaler

SEF's nye lokaler, Vendersgade 28, Fredericia blev indviet tirsdag den 1. december 1992 med en festmiddag i den store sal (60 m²), af 38 glade medlemmer og gæster, og maden var i top, 3 retter + kaffe, og kranseskage samt diverse drikkevarer.

De nye lokaler består af 2 rum, hver på ca. 18 m² og et kontor, samt omtalte festsal. Salen er fælles med 2 andre foreninger, hvorimod lokalerne og kontoret er stillet velvilligt til rådighed for SEF af kommunen, inklusiv varme og lys.

Jejse bød velkommen og heri takkede han borgmesteren for, at det var lykkedes, at få disse lokaler, der tidligere blev »beboet« af Lokalhistorisk-Arkiv. Han sagde videre, at andre fangeforeninger var velkommen til at låne lokalerne eks. en week-end o.s.v., hvis de havde behov for et samlingspunkt.

I indgangen - et trin ned, så også handicappede kunne komme uden besvær - findes 2 glasmonter med bøger om besættelsetiden, med illegale skrifter, også vort blad Pigtraad-Gestapofangen vises her i mange eksemplarer. På væggene er ophængt en del oplysende billeder, tegninger og malerier fra »tiden«.

I et af rummene er der et mindre - men interessant bibliotek, ligesom, og det er ret enestående, at man har en komplet samling af dagbladet

Jyske Tidende fra og med 1932 til og med 1945.

Alt i alt ønsker Pigtraad-Gestapofangen SEF hjertelig tillykke med lokalerne og den smukke indvielse, der for mig - jeg gik lidt tidligt - sluttede med at høre Lilly Staub læse et »anderledes« juleevangelium forfattet af Johannes Møllehave.

K.C.

På rejse

Erhvervshæmmede fra Frihedskampen Sydøstjysk afd. indbyder studietur til Tyskland/Polen i dagene 4. juni til og med 8. juni 1993.

1. dag. Afrejse fra Odense/Fredericia om morgenen evt. Fåborg Gelting færgeren. Kørsel til Hotel Am Lübbessee i Templin. Aftensmad på hotellet.

2. dag. Efter morgenmad går turen 22 km til Ravensbrück, hvor der aflægges et besøg, derefter en lang tur ca. 425 km til Gdansk, hvor vi venter at være fremme til en ret sen aftensmad. Hotellet er

3-4 stjernet Novotel og beliggende midt i den gamle bydel.

3. dag. Besøg i Stutthof og derefter tid til at kigge på Gdansk. Aftensmad på hotellet.

4. dag. Efter morgenmad går turen til hotellet i Templin, 60 km nord for Berlin. Aftensmad på hotellet.

5. dag. Efter morgenmad arrangeres et besøg i Sachsenhausen, og turen går nu over landegrænsen retur til Fredericia/Odense.

Prisen for turen bliver ved minimum 40 deltagere kr. 1695,00.

Inkluderet i prisen: Al bus-transport i moderne langtursbus med flystole, køleskab, kaffemaskine, fodhvilere og luftaffjedring. 4 overnatninger på værelser med dusche/toilet, vejskat og rejsegaranti. Ikke inklusiv: Entree og frokoster. Tillæg for eneværelse.

Tilmelding: Sydøstjysk afd. tirsdag 14-16 tlf. 75 93 29 73 eller Jejsø tlf. 75 92 54 57.

Da SEF ikke alene kan »stille« med 40 personer, bedes alle, der er medlemmer af en fangeforening, tilmelde sig hurtigt.

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

4-maj-dagen i Mindelunden i Ryvangen

Tirsdag den 4. maj afholdes det årlige stævne, der jo traditionsmæssigt samler flere tusinde. Dagen indledes med, at børnene lægger blomster i rødt, hvidt og blå på gravene.

Om aftenen samles man ved pladsen med monumentet. Talen holdes i år af redaktør Niels A. Eigenbroth, Aalborg. Han var under besættelsen medlem af Toldstrups stab.

Sjællandske Livregiments

Musikkorps spiller og Zahle Skoles Kor synger.

Medlemmer af De Erhvervshæmmede, Omegnsafdelingen tænder lysene på gravene lidt før højtideligheden. Som det efterhånden er tradition, betaler Kammeraternes Hjælpefond udgifterne ved arrangementet.

KH afholdt højtideligheden første gang den 4. maj 1946.

Juleaften i Mindelunden i Ryvangen

Arrangør: Gestapofangerne

Minutplanen

- Kl. 16.00 Hjemmeværnet trækker op langs gravene og Mindemuren.
Kl. 16.05 Med fakler tænder Hjemmeværnet lys på gravene.
Kl. 16.07 Spejderne lægger blomster ved gravene.
Kl. 16.09 Axel Lauritzen bydervelkommen, til højtideligheden.
Kl. 16.11 Studentersangerne synger. »Alle træer står så stille«.
Kl. 16.16 Oberstløjtnant C.L.E.N. Ibh., holder juletalet.
Kl. 16.23 En spejder beder »Fader vor«. Studentersangerne synger »Guds Fred med vore døde«.
Kl. 16.28 Axel Lauritzen afslutter højtideligheden, og alle synger sammen med Studentersangerne »Altid frejdig«.

Juletalet

Afoberstløjtnant
Carl Emil Ibh.

Atter mødes vi en juleaften her i Mindelunden i Ryvangen for i ærbødighed og taknemmelighed at minde de mennesker, der overvandt frygten og håbløsheden og aktivt deltog i frihedskampen under den tyske besættelse. En kamp, som fik modstandsånden og udholdenheden til at øges i alle dele af det danske samfund.

Ærbødigheden og taknemmeligheden rettes naturligvis først og fremmest mod dem, der måtte betale for indsatsen med deres unge livs alt for tidlige afslutning. Men, denne aften rettes tankerne og taknemmeligheden også i høj grad mod de mange, som nok overlevede (ofte ved en mere eller mindre tilfældighed), men som senere i livet var mærkede på sjæl og legeme af de lidelser og tragedier, de havde været udsat for eller vidne til.

Som ofte fremhævet på dette sted, så er Mindelunden ikke kun fortid. Den er også levende nutid og den er fremtid.

De, der gav deres liv for snart mange år siden, de vil os noget stadigvæk - nemlig formidte et aktuelt budskab til os alle, der lyder: »Det er aldrig forgæves at kæmpe mod uret og vold, mod ondskab og forfølgelse af anderledes tænkende«.

I dette budskab ligger der tillige en forjættelse om, at der altid vil være en ungdom i Danmark, som vil være parat til at føre friheds- og sandhedsfaklen videre, også selv om det skulle komme til at koste kamp og ofre.

Forjættelse og håb har i denne forbindelse heldigvis let ved at forvandles til en overbevisende tro. Vi ved nemlig, at den idealisme og handlekraft, der for et halvt århundrede siden fik den bedste del af Danmarks ungdom til at gøre det rigtige, den lever videre. Deres eksempel vil altid bibringe både os og de kommende slægtled den nødvendige inspiration og forpligtelse til - når det gælder - da at følge samvittig-

hedens stemme, koste hvad det vil.

En af de første gange jeg besøgte Mindelunden her i Ryvangen for snart mange år siden, var der én, der læste Nordahl Griegs smukke digt om »De Bedste«, som han skrev under krigen, kort før sin egen dramatiske død.

Digtet er blevet siddende i mit sind og er dukket op hver gang, jeg siden har passeret Mindelundens smukke indgangsportal.

Nordahl Greig siger om de bedste:

*De døden kan flamme som kornmod,
klarere ser vi end før
hvert liv i dets hvide smerte:
Det er de bedste som dør.*

*De stærke, de rene af hjertet
som ville og vovede mest;
rolige tog de afsked,
én efter én gik de vest.*

*De levende styrer verden,
en flok bliver der altid igen
de uundværlige flinke,
livets næstbedste mænd.*

*De bedste bliver myrdet i fængsler,
fejjet væk af kugler og sø.
De bedste bliver ikke vor fremtid.
De bedste har nok med at dø.*

*Slig hædrer vi dem med afmagt,
med al den tomhed vi ved,
men da har vi sviget de bedste,
forrådt dem med bitterhed.*

*De vil ikke sørges til døde
men leve i mod og tro.
Kun i dristige hjerter
strømmer de faldnes blod.*

*Er ikke enhver som har kendt dem
mere rig end de døde var -
for mænd har haft dem som venner
og børn har haft dem til far.*

*De øgede det liv de gik fra.
De spøger i nye mænd.
På deres grav skal det skrives:
De bedste kommer altid igen.*

Smukkere kan det - efter min opfattelse - ikke udtrykkes.

Oftene dengang blev ikke bragt forgæves. De bedstes ånd lever videre, og de kommer altid igen - for mænd har haft dem som venner, og børn har haft dem til far.

Juletur til Bernadottegården i Hadsund

Landsforeningen Gestapofangerne, Aarhus og Randers afdelingerne havde den 3. december den årlige juletur til Bernadottegården i Hadsund.

De 2 foreninger havde lejet en bus, så der var ingen, der havde transportproblemer. Bussen var fyldt op til næsten sidste plads, så vi må sige, at der var god tilslutning.

Der var dækket stort kaffebord, og vi nød det lækre bagværk og æblekagerne. Medens vi sad ved kaffebordene, spillede orkesteret fra Prinsens Livregiment, og det var en stor oplevelse. Der blev også sunget nogle sange.

Gerda Nordby bad om ordet. Hun fortalte en spændende beretning og sluttede med at sige, at hun havde besluttet sig til at give lidt af sit overskud til specielle ting, der kunne glæde beboerne. Hun bad derfor Per Madsen modtage en check til formålet.

Senere var der lejlighed til at købe forskellige ting i terapien.

Der var også lejlighed til at besøge beboerne i deres stuer og i de beskyttede boliger.

Kl. 17.00 kørte bussen mod Randers, og vi kunne sige tak for en vellykket besøgsferie-middag.

F.G.R.

Julesammenkomst

Randers og Aarhus afdelingerne afholdt en fælles julefrokost i Fælleshuset på Møllevvej den 3. december.

Einar Hulthen havde sørget for, at der blev leveret noget godt mad, og Ditte, Einar og et par andre hjælpere havde sørget for, at der var dækket borde og pyntet op. Vi kunne derfor, da vi kom fra Bernadottegården, gå til bordene, hvor snakken gik livligt.

Efter lidt venten kom den lækre mad, som jeg tror, at vi alle var meget tilfredse med. Einar og Ditte havde også sørget for, at der var øl, vand og snaps, vi kunne købe. Der blev solgt nogle amk. lotterier, og der var også lodtrækning over de pakker, som hver havde medbragt.

Senere blev der serveret kaffe og kager, og hurtigt var tiden gået, så det blev den tid, vi skulle til at bryde op, så man var klar, til bussen kom.

Jeg tror, vi kan sige, at det var en vellykket aften, og jeg tror, at det vil blive forsøgt gentaget med et lignende arrangement.

F.G.R.

Sjællandsafdelingen

Bernadottegården i Roskilde var en god ramme om en sammenkomst, søndag den 6. december 1992.

Sjællandsafdelingen havde denne dag indbudt til møde og middagsspising, sammen med beboerne, for at synge julen ind.

Vi mødtes kl. 11.45, hvor E. Parslev, Danmarkssamfundet overrakte foreningen en ny fane ledsaget af en tale og gode ønsker for foreningens fremtid.

Formanden takkede for fanen og bød velkommen.

Formanden for beboerforeningen - Robert Manguard - overrakte foreningen en fanepalade.

48 af foreningens medlemmer havde fundet vej til Bernadottegården og ca. 40 af beboerne havde givet møde, så vi sammen kunne glæde os over Bernadottegårdens veltilavede middag.

Efter middagen sang Robert Manguard på opfordring et par sange, formanden overrakte beboerforeningen - traditionen tro - et pænt rundt beløb til hjælp til julen.

Herefter sang vi en del af vore kendte julesalmer og sluttede med »Altid frejdig....«.

Hermed sluttede - sidst på eftermiddagen - en meget hyggelig optakt til julen på Bernadottegården i Roskilde.

FIND

Generalforsamling

Foreningen af Gestapofanger fra besættelsen, afholdt generalforsamling den 4.11.1992 i Parolesalen, Nyrupsgade, København K.

Der var ca. 40 deltagere, lidt flere end der plejer at være, men der var også en særlig anledning denne gang.

Vi valgte Jakob Jensen som dirigent.

En fyldestgørende protokol blev oplæst af vores sekretær Poul Brandt. Bagefter fik formanden Solveig Skjøtt ordet for at fremlægge beretningen for det forløbne år. Beretningen var som sædvanlig fyldestgørende og meget fin. Derefter kunne vi sammen med vores kasserer Salle

Fischermann gennemgå det fine regnskab.

Alle valg var genvalg, og de blev valgt med akklamation. Dirigenten Jakob Jensen afsluttede den officielle del af generalforsamlingen med en flot tale til Solveig Skjøtt. Solveig overtog jobbet som formand for 20 år siden. Der var en flot gave fra foreningen og mange flasker og andre gaver fra mange af medlemmerne. Alle ønskede at takke den populære formand. Bagefter var Solveig vært med noget flot smørrebrød og hvad dertil hører, og vi havde et par hyggelige timer, inden vi atter drog hver til sit.

Herfra en stor tak til hele bestyrelsen for den fine måde, I kører vores lille forening på.

Med venlig hilsen
Lis og Jørn Jensen

NEUENGAMME

Kongres i A. I. N

Amicale Internationale de Neuengamme afholder sin kongres den 2. - 6. april i Malente i Tyskland.

På kongressen skal der forhandles vedtægtsændringer, som er blevet nødvendige efter de nye statsdannelser, der er sket i Europa i de seneste år. Det medfører også nyvalg af præsident.

Desuden skal kongressen tage stilling til de meget store ændringer og udvidelser af hele Neuengammeområdet, som Hamburgs Senat har tilsluttet sig efter indstilling af et stort ekspertudvalg. Fra Danmark deltager Jakob Jensen som vicepræsident og Niels Otto Køster, som historisk konsulent.

Januar-træf

den 22. januar kl. 13 i Parolesalen, Nyrupsgade

Vi var mødt 50 medlemmer og venner. Ved et veldækket bord nød vi 3 retter veltillavet menu, som vi nød i fulde drag. Stemningen var yderst god, og vi opfriskede gamle minder.

Efter menuen holdt vort bestyrelsesmedlem Henning Jensen, Helsingør, nytårsta-

Frihedsmuseets Venners foredrag

(for medlemmer)

Mandag d. 15/3 kl. 19. Provst Poul Riis taler over emnet:
»Mennesker bag pigtråd«

Mandag d. 29/3 kl. 19. Skibsfører Bent Ørberg taler om:
»Krigssejlerne, et forsømt emne«.

Medlemskab af foreningen koster 70.- kr. om året.
For pensionister og unge under 18 år dog kun 40.- kr.

len (hans fangenummer var 60.831).

Han sagde bl.a.: Vi var ca. 80 danske fanger, der var beskæftiget med at grave skyttegrave ved den hollandske grænse i Versen.

Vi gik sammen med 2000 andre fanger med en spade hver. På denne spade balancerede vi med græstørv, som vi skulle gå med 1000 m. ud mod de lavere liggende enge, hvor tørvene blev stablet op til skyttegrave i det sumpede område.

Det regnede hele dagen, og vi gik frem og tilbage med tørv, drevet frem af forarbejdere med deres træknipeler.

Min venstre kinesertøffel var gået op i syningen i hælen. Jeg måtte derfor krumme tærerne for at beholde tøflen på. Bylder trak til på anklen så det var en pine for hvert et skridt.

På vej mod lejren med barakkerne hjalp det meget på humøret, at Kjeld foran mig sang med klar røst »Jeg bærer med smil min byrde«. Så sang jeg en julesang »Julen har bragt velsignet bud«. Der er en linie, som siger »og paradisvejen fundet«. Vi gik netop på Versens Hovedgade, og den hed »Paradisie Strasse«.

Om aftenen sad jeg så i halmen og forsøgte at lappe tøflen med et stykke ståltråd. Da det var gjort, tog jeg tøflen på og udstødte et vræl af smerte. Ståltråden gnavede lige ned i en stor byld.

Faldt grædende i søvn

Jeg faldt grædende i søvn, udmattet og fortvivlet.

Vi fanger lå meget tæt på barakgulvet. På højre side af mig lå alle danske, og på venstre side lå der franske fanger.

Jeg var klar over, at min franske sidemand var døende, og at han havde næsten nye tøfler på. Ud på natten døde så franskmændene, og forsigtigt løsnede jeg mine egne tøfler. Derefter snørede jeg den dødes højre tøffel af, men da jeg påbegyndte operationen på den venstre tøffel greb en hånd mig og en voldsom kamp var igang med den døde franskmænds sidekammerat om at få tøflerne.

Enden på det hele blev, at jeg fik hans tøfler, og vi trak mine tøfler på den døde, et

kompromis var udført til alles tilfredshed.

Når jeg i dag ser T.V. og ser de ulykkelige mennesker, der kommer med deres få egne dele i en pose for at søge asyl her i landet, kan jeg ikke klare, at nogle kan lægge dem for had.

Vi skal jo være på jorden alle sammen, og hermed ønsker jeg godt nytår.

Efter talen serveredes kaffe. Pigerne havde gjort et fortræffeligt arbejde med at få det hele til at fungere, og Hans Bøjlund løftede lidt af sløret for vore kommende arrangementer.

Vi havde haft en god eftermiddag. Endnu en gang tak til vore trofaste piger. *H.J.*

SACHSENHAUSEN

Sachsenhausen landsmøde

Landsforeningen af Sachsenhausenfanger i Danmark indkalder herved til det årlige landsmøde i Odense tirsdag d. 2. marts 1993 kl. 10.00. Mødet afholdes i Ældrecentret, Sct. Jørgensgade.

I den forbindelse indbydes alle medlemmer og kammerater - med ledsagere - fra andre foreninger til at deltage i en festlig sammenkomst mandag d. 1. marts 1993 kl. 18.00 samme sted.

Der serveres middag med ½ flaske vin - kaffe/småkager til en samlet pris af kr. 110.- pr. person.

Som sædvanligt bliver der muligheder for de danseglade og dem, der kan lide lotteri.

Tilmelding og betaling senest den 15. februar til Emmy Eskildsen på tlf. 66 11 92 52.

Der tilgår medlemmer indbydelse og dagsorden pr. brev.

Alice Kofoed

Modstandsbevægelsens region III

Der indbydes til en højtidelighed på Skamling onsdag den 5. maj kl. 10.45 ved Klokkestabelen. Formanden, direktør Sv. Hoffmann indleder. Min detaljen holdes af Jens Ege, Sønderborg.

Efter højtideligheden samles man til frokost på hotel Skamling. Man tilmelder sig forud til hotellet.

Jens Schrøder

Den 23. oktober 1992 sov vor kære gamle ven Jens Schrøder, Ørnevej 78, 2400 København N stille ind på Bispebjerg hospital 84 år gammel.

Jens var under krigen og senere ansat som radiotekniker i firmaet L.K. Kristensen i Aalborg. I mange år boede han i Øster Hurup, men for snart mange år siden flyttede han til København. Det blev udgangspunktet for mange rejser både i ind- og udland.

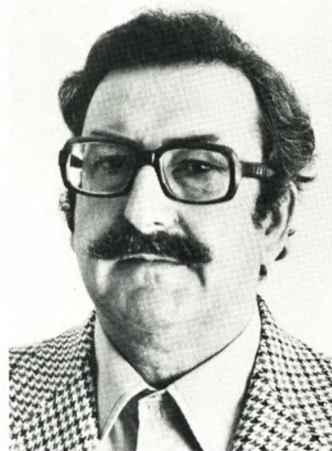
Jens var mellem dem, der i 1943 måtte tage turen fra Horserød til KZ-lejren Stutthof. Først på året 1945 flygtede han fra en udekommando, noget der førte til umenneskelige lidelser, i de flere uger han var på flugt og måtte gemme sig i skoven og på forladte gårde.

I et tilfælde blev en gård beboet af tyskerne, mens han sov på høloftet. Her tilbragte han mange dage og nætter, mens han kunne se og høre tyskerne omkring sig. Sulten og tørsten tvang ham til at foretage natlige udflugter for at

finde lidt spiseligt. Det blev nogle gange til en roe eller et par kartofler eller lidt korn, sne var den eneste væde han fik; ingen havde regnet med at se Jens igen, men nogle dage efter krigen afslutning dukkede han pludselig op. Han fandt frem til nogle af kammeraterne, som havde været med på dødsparaden fra Stutthof. Midt i juli 1945 nåede han frem til Aalborg.

Jens overlevede og fik trods alt et langt liv, men turen til Stutthof og omegn havde sat sine spor, allerede i 60'erne måtte han arbejds-mæssigt give op.

Børge Jensen

Gerhard Krogh

Gerhard Krogh

Fotograf Gerhard Krogh blev 75 år. Han stammede fra Maribo, hvor han blev udlært som elektriker. Men kort efter besættelsen opgav han dette arbejde for helt at hellige sig modstandsarbejdet.

Da de allierede luftangreb på de tyske industriområder forstærkedes, måtte adskillige piloter på tilbagevejen nødlande på Lolland eller sammen med deres besætninger forlade deres maskiner i faldskærm.

I de fleste tilfælde kom tyskerne først, men den unge Gerhard Krogh var sjælen i en illegal flygtningerrute. Allierede flyvere blev forklædt med jernbaneuniformer eller som lollandske roarbejdere, der hurtigst muligt blev sendt videre til Sverige.

Da jorden begyndte at brænde under ham, blev Gerhard Krogh af modstandsbevægelsen placeret ved de tyske anlæg i Nordjylland,

hvorfra han bragte mange nyttige informationer.

Efter krigen blev Gerhard Krogh ansat ved de amerikanske styrker i Tyskland og fortsatte senere med internationalt filmarbejde, blandt andet i Sahara-området og flere andre afrikanske lande.

I de senere år havde han sit hjem på Amager og virkede som free-lance fotograf for flere større firmaer.

*Ismail Kristensen,
2830 Virum*

Bernhard Hemmingsen

Fhv. statsautoriseret ejendomsmægler Bernhard Hemmingsen, »Kjærhuset«, Brøndum ved Hobro blev 83 år.

Han var født på Møn og blev uddannet journalist. Han tog senere ejendomsmæglereksamen og arbejdede desuden som sygekassefunktionær i København.

Under krigen kom Bernhard Hemmingsen ind i modstandsbevægelsen, og et af de mørke kapitler var den svære tid i Horserød-lejren under besættelsen. Efter krigen bestred Bernhard Hemmingsen forskellige administrative lederstillinger i forbindelse med flygtningelejrene. I 1949 startede han som revisor og senere også ejendomsmæglervirksomhed i Ballerup.

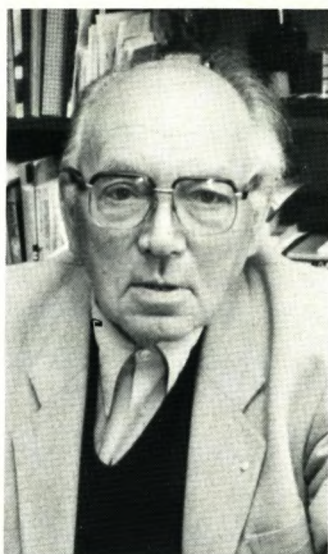

Aage Møller Christensen

Universitetslektor, dr. phil. Aage Møller Christensen, Helsingør, blev 71 år. Han sejlede under Anden Verdenskrig for de allierede og blev i England uddannet til modstandsarbejde i Danmark.

Han arbejdede i den jyske modstandsbevægelse indtil han måtte flygte til Sverige, hvor han gik ind i den Danske Brigade.

Efter Befrielsen læste han naturfag ved Københavns universitet og tilbragte efter studentertiden nogle år i USA. Efter hjemkomsten var Aage Møller Christensen med til at opbygge Københavns Universitets Marinbiologiske Laboratorium, hvor han var ansat indtil sin pensionering i 1987.

Orla H. Rasmussen

Orla H. Rasmussen

Lektor Orla Helmuth Rasmussen, Horsens blev 81 år.

Orla Rasmussen, der kom til at opleve et dramatisk liv, stammede fra Falster, men kom i 1935 til Horsens som timelærer på Horsens Statskole. Forinden havde han gennemgået et studium på Københavns Universitet og var blevet cand. mag. med eksperimentel fysik som hovedfag. Undervisningen foregik også på Niels Bohr Institutet, og det blev for Orla Rasmussen en både lærerig og spændende tid.

Orla Rasmussen hørte til de mange horsensianere, der under besættelsen kom i kløerne på Gestapo. Under opholdet i Århus Arrest blev han gennem seks uger terroriseret gennem mange afhøringer.

Via Horserød kom han til Frøslev-lejren, hvor han blev sendt på gravearbejde. Der rådede et tæt kammeratskab blandt Horsens-fangerne, men det hørte brat op, da man blev sendt til KZ-lejren Neuengamme i Tyskland.

Det var en chokerende overgang, hvor hverdagen bestod af tæsk og ballade. Orla Rasmussen kom på det, der hed udkommando i Dalum, hvor han måtte beskæftige sig som en slags elektriker. På trods af det enorme pres, der lå på ham, bevarede han moralen højt, og det var en væsentligt medvirkende faktor til, at han overlevede.

Han var blandt de sidste, der i foråret 1945 kom til Dan-

mark med De hvide Busser, som evakuerede danske fanger efter indgriben fra greve Folke Bernadotte.

Erindringerne om fangenskabet kom til at ligge dybt i Orla Rasmussen, men lykkeligtvis gav det ham ikke psykiske problemer. Efter at være kommet til hægterne efter befrielsen genoptog han sit arbejde på Statsskolen.

I 1992 var Neuengamme foreningen bestyrelse med til Orlas 80 års fødselsdag. Der var formanden for Neuengamme foreningen Hans Bøjlund, Birgit Lerche (Søs) og Helge Hansen samt Axel Lauritzen.

Orla Rasmussen efterlader sig hustru Henriette Rasmussen og 4 børn, Helle, Lisbeth, Torben og Svend.

Vore tanker går til Henriette Rasmussen og Helle, Lisbeth, Torben og Svend, der nu har mistet deres gode far, og mand.

(A.L. + F.k.)

Niels Jørgensen

Niels Emil Jørgensen, redaktør blev 77 år. Han begyndte sin karriere i dansk presse som medarbejder ved Nationaltidende i 1938 og var under besættelsen tillige redaktør af Hjemmefronten og Det Frie Nord.

Hans meninger og modstandsarbejde passede ikke besættelsesmagten og han endte i de tyske KZ-lejre. Her vovede han at protestere mod mishandling af fangerne med det resultat, at han selv blev mishandlet.

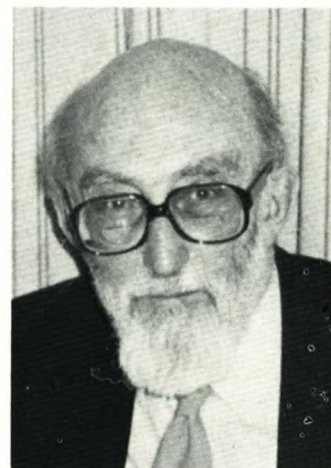
I befrielsesåret udgav han bogen »På det tyske Slave-marked«, og senere blev han hovedredaktør af værket »Fem års kamp for Friheden«. Efter hjemkomsten fra KZ-lejrene blev han medredaktør af Nationaltidende/Dagens Nyheder og senere bladets chefredaktør. I 1956 blev han ansvarshavende redaktør af ugebladet Ude & Hjemme. 1961-1979 var han tilknyttet Philips Industri- og Handels A/S, hvor han var chef for informationsafdelingen. Han sluttede karrieren som underdirektør og blev ved sin afgang æresmedlem af Dansk Public Relations Forening.

Urban Maaløe

Oberstløjtnant Urban Maaløe, Sprogvej 6, Odense blev 84 år.

Han var født i Odense og arbejdede i landbruget, inden han i 1930 blev soldat og uddannede sig til løjtnant af reserven. I 1936 blev han landbrugskandidat og fik arbejde i Det danske Hedeselskab.

Under Besættelsen deltog han i modstandskampen og blev efter Befrielsen indkaldt til hæren som kaptajn af linien. I 1952 blev Urban Maaløe udnævnt til batterichef for 8. artilleriafdeling, og ni år senere blev han stabschef ved Sønderjyllands artilleriregiment i Varde.

Richard Møller

Richard Møller

Landsretssagfører Axel Richard Møller, H.C. Andersens Boulevard 37, Frederiksberg blev 74 år.

Axel Richard Møller var i sin studietid aktiv i modstandsbevægelsen og blev arresteret af tyskerne.

Efter et ophold i Frøslev-lejren færdiggjorde han sine juridiske studier og blev færdig i 1942. Fire år senere blev han sagfører og i 1947 landsretssagfører. Samtidig engagerede han sig stærkt i det sydslesvigske arbejde. Han indtrådte i sin faders sagførervirksomhed i København og blev især kendt for sit arbejde med at bevare og renovere ældre huse i København. Sine sidste år var han aktiv i bestræbelserne på at oprette bofællesskab for ældre. Axel Richard Møller arbejdede også for udleveringen af de is-

landske håndskrifter, og han var med til at oprette den nordiske europæiske højskole i Snoghøj.

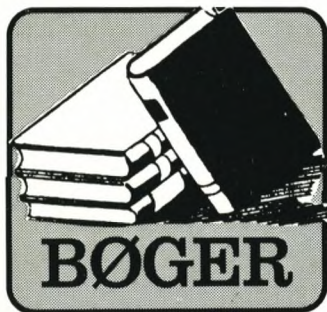
Vi kom til at arbejde sammen i oktoberdagene 1943.

Efter at biskop Fuglsang-Damgaard havde udsendt sit Hyrdebrev med protest overfor tyskernes jødeforfølgelse kom der til hans bopæl en strøm af jøder, der ønskede hjælp til flugt. Han sagde til hver enkelt: Gå ud til Slagelsegade 9 på Østerbro. Der bor Fosmark. Han vil hjælpe Dem. Der var derfor pres på, og jeg måtte så i nogle tilfælde kommunikere med Richard Møller. Han henviste hele tiden til Gilleleje. Der ville fiskere hjælpe dem.

En dag sagde jeg til Richard Møller: Vi har hidtil praktiseret i Studenternes Efterretningstjeneste, som jeg repræsenterede på dette område, at vi altid havde fulgt hver enkelt »til døren«, og at det derfor var mærkeligt, at vi nu skulle nøjes med en adresse.

Han svarede hertil: Presset er nu så stort, at vi må løbe risikoen.

F-k.

Arne Munch-Petersens skæbne

Ole Sohn: Fra Folketinget til celle 290. Forlaget Vindrose. Pris kr. 268.-

En bemærkelsesværdig bog på 301 sider om en daværende kommunistisk skæbne. Om hans engagement i kommunismens tjeneste på det hjemlige plan, som partisekretær, som folketingsmand, samtidig med at han deltog i førkrigs »illegalt« arbejder.

En tro partisoldat

Det går igen i den meget velskrevne bog af Ole Sohn -

selv tidligere formand for DKP - at Arne Munch-Petersen var en tro partisoldat. Ikke kun i DKP, men også i Komintern, (De kommunistiske partiers internationale netværk med den fra Rigsdagsbranden i Berlin i 1933 berømte Dimitroff som leder) og det var i denne organisation Arne Munch-Petersens deroute begyndte.

Under de store udrensninger i Sovjetunionen, hvor A M-P opholdt sig som sekretær i Komintern, blev han, hvilket tydeligt fremgår af bogen, uberettiget beskyldt for trotskisme - den tids værste beskyldning, en kommunist kunne udsættes for - og arresteret af NKVD i juli 1937, hvilket medførte hans død af lungebetændelse i fængslet efter talrige forhør, herunder også både psykisk og fysisk tortur.

Vidste Aksel Larsen besked?

Jeg skrev i indledningen, at det er en bemærkelsesværdig bog, og det er den, da det er gennem Ole Sohns »graven« i et efterretningsvæsens hemmelige arkiv ovenikøbet efter tilladelse.

Arkiver der nu så mange år efter hans død, som fandt sted den 12. november 1940, har givet os her 55 år senere et indblik i datidens metoder.

Bogen giver også - ligeledes fra danske arkiver - et indblik i de danske justits- og politimyndigheders samarbejde med tyske politimyndigheder mod de danske kommunister allerede inden besættelsen.

Et af de store spørgsmål, der har været rejst omkring bogen: »Vidste Aksel Larsen alt om A.M.-Petersens arrestation allerede i 1937, og holdt han denne viden for sig selv«. Det giver bogen intet entydigt svar på, selv om forfatteren Ole Sohn mere end antyder, at Aksel Larsen måtte have vidst besked.

Alligevel giver bogen et godt indblik i den tid, den beskriver, og bør læses af alle, der er historisk interesseret.

På nogle punkter er bogen en doktorafhandling værdig, men den skæmmes af for mange gentagelser, alligevel med dette citat in mente: Revolutionen æder sine egne børn, er denne bog en del af sandheden om denne tid.

Kaj Christensen

Mislykket aktion, der fik betydning

Ole Bergh: Træfningen ved Hollandshus. Rold Skov 18. august 1943. 30 sider.

Udgivet af Hollandshus Komiteen. Distribution Aalborg Universitetsforlag.

Anmeldt af redaktør H.P. Jensen, Viby (Jylland)

Myten vokser med vildskud, så de efterhånden bliver historiske kendsgerninger. Sådan er det også med besættelsestidens begivenheder, hvor det ofte er andenhånds beretninger, der kommer til at præge de faktiske kendsgerninger i alt for høj grad. Derfor gælder det om at gå til vidnerne, mens de endnu lever. Og dem bliver der færre og færre af, selv om mange modstandsfolk var meget unge, da de gik ind i arbejdet.

Det er derfor prisværdigt, at formanden for Hollandshus Komiteen, Erik Lottrup, og journalist Ole Bergh, Nørresundby, har fået udgivet denne beskedne, men alligevel vigtige beretning, som i detaljer fortæller om den dramatiske ildkamp efter modtagelsen af våben ved Madum Sø i Rold Skov den 18. august 1943. Heri deltog 12 mand fra en Aalborg-gruppe under ledelse af »Marokko-Jensen«. Det var for øvrigt første gang, at den tyske værnemagt satte regulære tropper ind mod en modstandsgruppe.

Madum Sø var ikke den første plads, der modtog våben fra England, som det fejlagtigt er skrevet flere steder. Den første nedkastning fandt sted ved Trinderup øst for Mariager den 11. marts 1943, og det var Hvidsten-gruppen, der stod parat som modtager.

Natlig aktion i Rold skov

Alligevel fik den natlige aktion i Rold Skov betydning for de 12 mand i Aalborg-gruppen. Først og fremmest for de to unge, som mistede livet. Niels Erik Vangsted, der var bankassistent, blev skudt, mens ingeniør Poul Edvind Kjær Sørensen blev arresteret, dømt til døden af en tysk krigsret og henrettet som den første danske modstandsmand. Det skete i Kø-

benhavn den 28. august 1943. Niels Erik Vangsted fik en mindesten i nærheden af det sted, hvor han blev skudt, mens der mærkeligt nok aldrig er opstillet et minde for Kjær Sørensen. Det finder Erik Lottrup urimeligt, og derfor skal overskuddet fra denne bog gå til Hollandshus Komiteen, som vil rejse en sten i nærheden af kammeratens.

To hovedvidner fortæller

Ole Bergh har to hovedvidner til at fortælle om de tragiske begivenheder og det, der fulgte. Karl Peter Madsen, der dengang var reservepolitbetjent i Aalborg, og chauffør Svend Emanuel Simonsen, der førte lastbilen den skæbnsvangre nat. Begge er nøgterne folk, som ikke overdriver, og Ole Bergh er den samvittighedsfulde og velskrevende tilhører. Tonen er endda dæmpet ned, hvor andre måske ville have givet aktionen lidt mere farve.

Når denne episode i besættelsestidens brogede billede fortjener at komme frem, skyldes det ikke alene, at der aflives nogle myter, men også at den fik betydning for den lunkne holdning overfor tyskerne. Den førte i Aalborg til en massedemonstration, da man opdagede, at Vangsted var blevet begravet. Det skete på tysk forlangende kl. 8 om morgenen for at undgå konfrontationer. Men de kom alligevel senere på dagen for at vise deres afsky, og tusinder af nordjyder var på benene.

10-15 år senere lærte jeg Karl Peter Madsen og hans kone Rosa at kende i en helt anden forbindelse. Vi vidste gensidigt, at vi havde været med i et eller anden under besættelsen. Men vi talte aldrig om det. Først nu får jeg et indblik i, hvor meget denne beskedne mand havde været indvolveret i som nedkastningsmodtager, sabotør, kurer, rejsende i bomber og våben og meget mere.

H.P. Jensen

Tilgiv, men glem ikke

Pigtraad-Gestapofangen

Nummer 1. Februar 1993

ADRESSE- LISTE

SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45

Fmd.: Jakob Jensen, Højager 12,
3230 Græsted. 42 29 19 41.
Sekr.: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500
Lille Værlose. 42 48 56 74.
Kass.: Bernth Johannesson, Jacobysallé 16,
2.th., 1806 Frederiksberg C, 31 31 86 86.
Bestyrelse: Villy Karlsson, Helge Kierulff,
Hans Andersen, Else Drejer, Birgit Fischer-
mann, Ove Laursen, Peter Møller Madsen,
John Nielsen, Birgit Lærche og Lilian Olsen.

BUCHENWALD-KLUBBEN

Fmd.: Hans Andersen, Sløsevej 19, 4894
Øster Ulslev 53 86 55 59.
Kass.: Ernst Steen, Vendersgade 6, 1363
København K 33 12 85 95.
Sommer: Møststien 6, Vester Lyng, 4500 Ny-
købing S. 53 41 01 20.

Odense: Carl Aage Hansen, Kærmindevej
25, 5000 Odense. 66 12 71 99.

Århus: Fmd.: Knud Andreassen, Stenbjerg
Kirkevej 6, 7752 Snedsted. 97 93 83 11.
Kass./sekr.: Niels Vognsen, Stokrosevej 21,
8330 Beder, tf. 86 93 61 38.

Aalborg: G. Hansen, Østre Allé 47, 9000
Aalborg. 98 12 73 63.

DACHAU-KLUBBEN

Fmd.: John Nielsen, Margrethevej 28, Ejby,
4070 Kirke Hyllinge. 42 40 50 87.
Kass.: Ernst Nielsen, Strandagervej 9, Mun-
kerup, 3250 Gilleleje. Giro 6 45 87 18. tf. 49
71 86 59.

LANDSFORENINGEN ERHVERVSHÆMMEDE FRA FRIHEDSKAMPEN

Fmd.: Bernth Johannesson, Jacobys Allé 16,
2.th., 1806 Frederiksberg C. 31 31 86 86.
Kass.: Richard Tue Andersen, Randersvej
75, 8200 Århus N. 86 16 92 42. Giro 5 43 27
23.

Omegnsafdelingen:

Fmd.: Johs. Nielsen, Margrethevej 28, Ejby,
4070 Kirke Hyllinge, 42 40 50 87.
Kontoret: Kongevejen 252, 3.sal, 2830 Vi-
rum. 42 85 58 98. Giro 8 81 17 88. Kontortid
for sociale sager: Tirsdag 10-12. Sommerfe-
rie: 3/6-31/8.

Esbjerg afd.: Fmd.: Marius Jensen, Jagt-
vænget 22, Hjerting, 6710 Esbjerg V. 75 11 64
18.

Kontor: Centret, Skolegade 54, 6700 Es-
bjerg. Åbent hver onsdag kl. 14-17.

Sydøstjysk afd.: Fmd.: Jens Jac. Jensen,
Ullerupdalvej 217, 2., 7000 Fredericia. 75 92
54 57.

Kontor: Vendersgade 28, tf. 75 93 29 73,
åbent tirsdag 14-16.

Kolding: Kontor: Staldgården.
Åbent torsdag kl. 14-16. 75 53 18 84.

Odense afd.:

Fmd.: Minna Dahl, Præstegårdsvænget 16,
5210 Odense NV. 66 13 80 10.

Kass.: Ruth Gjersing, L.A. Ringsvej 92, 5230
Odense M, tf. 66 14 27 16.

Sydfyns afd.: Fmd. og konsulent: Hjarne
Ditlevsen, Løkketoften 15, 5700 Svendborg.
Kontor: tf. 62 20 15 52 (bedst kl. 08.00-
11.00).

Sjællands afd.: Ove Laursen, Moseskræn-
ten 3, Ganløse Bund, 3660 Stenløse 42 18 30
46.

Aalborg afd.: Fmd: Børge Dahl, Herskind-
sgade 9, 9000 Aalborg, 98 12 84 92.

Kontor v/ Børge Jensen, Østerbro 38, 9000
Aalborg. 98 12 16 19. Åbent torsdage 12-17.
Åbent for kammeratligt samvær torsdag 14-
17.

Århus afd.: Fmd. Richard Tue Andersen,
Randersvej 75, 8200 Århus N. 86 16 92 42
Centrets adresse: Skovvangsvej 220, 8200
Århus N. 86 16 91 18 i åbningstiden: Tirsdag
og torsdag kl. 10-12.

LANDSFORENINGEN GESTAPOFANGERNE

Fmd.: Frode Greve Rasmussen, Lyngdalvej
18, 8500 Grenaa, tf. 86 30 90 76.

Kass.: Else Bentzen, Nørre Boulevard 62,
8900 Randers, tf. 86 42 69 61.

Randers afd.: Fmd.: Frode Greve Rasmus-
sen, Lyngdalvej 18, 8500 Grenaa. 86 30 90 76.
Kass.: Ejnar Hulten, Møllevej 69, Hornbæk,
8900 Randers. 86 41 81 81.

Sjællands afd.: Fmd.: Axel Lauritzen,
Lundtofteparken 42, 2 tv. 2800 Lyngby.

Kass.: Kaj Schack Grundahl, Tranevej 14,
267j0 Greve. 42 90 16 00.

Århus afd.: Fmd. Edith Johansen, Sand-
kåsvej 2, 8210 Aarhus V, tf. 86 15 73 15.

Kass.: Henning de Place, Jordbrovej 23,
8200 Århus N, 86 10 17 41, giro 1 27 64 92.

FORENINGEN AF GESTAPOFANGER FRA BESÆTTELSEN

Fmd.: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500
Lille Værlose. 42 48 56 74.

Kass.: Salle Fischermann, Toftekærvej 28
C, 2820 Gentofte. 31 65 89 90.

HANNOVER-STÖCKEN

Fmd.: Peter Møller Madsen, Sjelør Boule-
vard 12, 2.tv., 2450 Kbh. SV. 31 16 60 98.

Kass.: Carl Adolf Sørensen, Egernevej 24,
8270 Højbjerg. 86 27 23 47.

HORSERØD

Fmd.: Villy Karlsson, Toftekærvej 116, 2860
Søborg. 39 69 86 62.

Kass.: Kaj Birkemose Petersen, Gl. Køge
Landevej 251B, I-dør 2., 2650 Hvidovre. 31
49 20 62.

NEUENGAMME-FORENINGEN

Fmd.: Hans Bøjlund, Påbyvej 36, 6000 Kol-
ding. 75 56 90 49.

Kass.: Søster Lærche, Immerkær 25, 2.tv.,
2650 Hvidovre. 31 75 58 03.

RAVENSBRÜCK-GRUPPEN

Astrid Blumensaadt, Carlsgade 5, 5000
Odense C. 66 12 79 08.

SACHSENHAUSEN-FORENINGEN

Fmd.: Peder Søgård, Amerikavej, 7.4. th.,
1756 København V. 31 23 02 14/55 44 10 32.

Kass.: Emmy Eskildsen, Nansensgade 22,
5000 Odense C. 66 11 92 52.

Odense: Evald Lægteskov, Granparken
128, 5240 Odense NØ. 66 10 24 15.

STUTTHOF-FORENINGEN

Fmd.: Helge Kierulff, Kidhøj 10, 2880 Bag-
sværd. 42 98 11 77.

Kass.: Hertha Berthelsen, Landlystvej 72,
2650 Hvidovre. 31 75 97 13.

THERESIENSTADT-FORENINGEN

Fmd.: Birgit Krasnik Fischermann, Fredens-
vej 1 A, 3, th., 2920 Charlottenlund. 31 63 82
55.

Kass.: Heinz E. Hess, Elverhøjvej 1 C, 2730
Herlev. 44 94 44 41.

Frihedsfondens postadresse er: Æbelø-
gade 1 st. th., 2100 København Ø. Telefon 39
27 35 00. Åbent tirsdag, onsdag og torsdag
kl. 10-15.

FERIEMULIGHEDER:

Anholt: Ejles af De Erhvervshæmmede. 12
senge. Adresse: 4. Maj-huset, 8582 Anholt
by. Henv. til S.E.F. Skovvangsvej 220, 8200
Århus N. Telefon 86 16 91 18, i kontortiden
eller Rich. Tue, 86 16 92 42 (sommerhus 86
55 84 64) Ansøgning om ophold i højsæso-
nen skriftligt senest den 1. februar.

Kegnæs: Ejles af Kammeraternes Hjælpe-
fond. Se øverst bladets side 2.

»Nors Hovedgård«: Selvejende institution.
12 senge. Adresse: Hindingvej 38, Nors,
7700 Thisted. Henv.: Alex Bindeballe, 97 98
11 95.

Smidstruphytten: Ejles af Foreningen af
Gestapofanger fra Besættelsen. 4 senge.
Henv. til: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128,
3500 Lille Værlose. 42 48 56 74.